Kadir Mısıroğlu

DÜZMECE MUSTAFA

Bu Bir Sebil Yayınıdır

2. Baskı

-DÜZMECE MUSTAFA-

(Tarihî Roman)

SEBİL YAYINLARI Nu : 241
DİZGİ : Mus'ab CAN
BASKI-CİLD : Bayrak Matbaası
Davutpaşa Cad. No:14/2
Topkapı/İstanbul
KAPAK : Râşid Ağzıkara
YAYINA HAZIRLAYAN : Ali İhsan Bahadır

©Copyright Sebil Yayınevi
ISBN 975-580-020-4

İSTANBUL
2012

Kadir MISIROĞLU

DÜZMECE MUSTAFA

(Târihî Roman)

İKİNCİ BASIM

Sebil Yayınevi

Tunusbağı Cad. Nu: 2/10 Doğancılar
ÜSKÜDAR-İSTANBUL
Tel: 0216 391 15 00
www.sebilyayinevi.com

MÜELLİFİN (YAZARIN) YAYINLANMIŞ ESERLERİ

- ZORAKİ ÂSİ, ŞEHZÂDE BÂYEZİD (Târihî Roman) (2012)
- TARİHTEN GÜNÜMÜZE TAHRİF HAREKETLERİ, C. II (2011)
- MİMAR SİNAN (Târihî Roman) (2011)
- MUHTASAR İSLÂM TARİHİ, C. II (2010)
- TARİHTEN GÜNÜMÜZE TAHRİF HAREKETLERİ, C. I (2010)
- MUHTASAR İSLÂM TARİHİ, C. I (2009)
- SOKOLLU MEHMED PAŞA (Târihî Roman) (2009)
- BARBAROS HAYREDDİN PAŞA (Târihî Roman) (2009)
- İSLÂM DÜNYA GÖRÜŞÜ (2008)
- MAKBUL VE MAKTUL İBRAHİM PAŞA (Târihî Roman) (2008)
- VELİ BÂYEZİD'İN BEDDUÂSI (Târihî Roman) (2008)
- BİR MAZLÛM PADİŞAH SULTAN ABDÜLHAMİD (2007)
- CEM SULTAN'IN PAPAĞANI (Târihî Roman) (2006)
- BİR MAZLÛM PADİŞAH SULTAN ABDÜLAZİZ (2006)
- ZAĞANOS PAŞA (Târihî Roman) (2006)
- BİR MAZLÛM PADİŞAH SULTAN VAHİDEDDİN (2005)
- HAYAT FELSEFESİ YAHUD YAŞAMAK SANATI (2005)
- DÜZMECE MUSTAFA (Târihî Roman) (2005)
- KAVUKLU İHTİLÂLCİ (Târihî Roman) (2005)
- İTHAFLI FIKRALAR (2005)
- FİLİSTİN DRAMI'NIN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ (2004)
- GURBET İÇİNDE GURBET (2004)
- ÜÇ HİLÂFETÇİ ŞAHSİYET (1995)
- ÂŞIKLAR ÖLMEZ!.. (1994)
- GEÇMİŞ GÜNÜ ELERKEN C. I (Hâtırât) (1993)
- GEÇMİŞ GÜNÜ ELERKEN C. II (Hâtırât) (1995)
- BİN UYDURMA KELİMEYİ BOYKOT (1993)
- İSLÂM YAZISINA DÂİR (1993)

- ÜSTÂD NECİP FÂZIL'A DÂİR (1993)
- GEÇMİŞİ VE GELECEĞİ İLE HILÂFET (1993)
- CEMRE (Şiir) (1992)
- HİCRET (Hâtırât) (1990)
- İSLÂMCI GENÇLİĞİN EL KİTABI (1981)
- KANLI DÜĞÜN (Târihî Roman) (1972)
- UZUNCA SEVİNDİK (Târihî Roman) (1973)
- KIRIK KILIÇ (Târihî Roman) (1973)
- ALİ ŞÜKRÜ BEY (1978)
- LOZAN ZAFER Mİ, HEZİMET Mİ? C. I (1965)
- LOZAN ZAFER Mİ, HEZİMET Mİ? C. II (1974)
- LOZAN ZAFER Mİ, HEZİMET Mİ? C. III (1977)
- OSMANOĞULLARI'NIN DRAMI (1974)
- MUSUL MES'ELESİ ve IRAK TÜRKLERİ (1972)
- MOSKOF MEZÂLİMİ C. I (1970)
- MOSKOF MEZÂLİMİ C. II (1970)
- AMERİKA'DA ZENCİ MÜSLÜMANLIK HAREKETİ (1967)
- KURTULUŞ SAVAŞI'NDA SARIKLI MÜCÂHİDLER (1967)
- YUNAN MEZÂLİMİ (TÜRK'ÜN SİYAH KİTABI) (1966)
- MACAR İHTİLÂLİ (1966)

CÜNEYD EMİROĞLU TAKMA ADI İLE

- YAHUDİ (İngilizce'den Terc.) (1974)
- PERİLİ KÖŞK (Masal) (1972)

ÇIKACAK OLANLAR

- MUHTASAR OSMANLI TARİHİ
- DEVLET-İ EBED MÜDDET
- MUHTASAR İSLÂM TARİHİ, C. IV
- TARİHTEN GÜNÜMÜZE TAHRİF HAREKETLERİ, C.III
- TARİHTEN GÜNÜMÜZE TAHRİF HAREKETLERİ, C. IV
- TANIDIKLARIM (Hâtırât)
- BİR DEMET KARDELEN
- GÜNEŞ BATIDAN DOĞARKEN!..
- PİRİ REİS (Târihî Roman)
- KANLI NEY (Târihî Roman)
- TİRYAKİ HASAN PAŞA (Târihî Roman)

Müellif, eserin telifi sırasında...

İTHAF:

Sevgili,
KÜRŞAD YILMAZ'a...
Büyük bir yazar ve mücâhid olması temennisiyle...

İÇİNDEKİLER

I- ÜÇ SAHTE DERVİŞ..... 9
II- BELÂ YAĞMURU..... 29
III-YA KUZGUN LEŞE, YA DEVLET BAŞA!..... 47
IV- KISA SÜREN BİR TÂLİH..... 61
V- İKİ ATEŞ ARASINDA..... 75
VI- BAHTIN TAHTI..... 83

I
ÜÇ SAHTE DERVİŞ

Cihangirlik hırsı uğruna İslâm'ın iki muazzam ve yalçın kalesi olan **"Altınordu Devleti"** ile **"Osmanlı Devleti"**ni yıkan ve halkını kılıçtan geçirip hânumânları târumâr eyleyen **Timur** 10 Temmuz 1404'te buruk bir hâlet-i rûhiye ile Semerkand'a dönmüş bulunuyordu. Zîra O, daha Anadolu'da iken büyük kahraman **Yıldırım Beyâzıd Hân**'ın vefâtından bir hafta sonra Anadolu'daki mâcerâsında kendisiyle birlikte bulunan torunlarından **Mehmed Sultan** âniden hastalanıp vefât etmişti. Bu, kendisine en sevgili torununun hâtırâsına Semerkand'da **"Dâru'l-ulûm"** adıyla muhteşem bir medrese inşâsını ferman etmiş ve inşaatın kendisi Anadolu'dan avdet edinceye kadar bitirilmesi tâlimâtını vermişti. Semerkand'a döner dönmez inşaatı bitmek üzere olan bu medreseyi teftiş eden **Timur**'a, bütün "Batı Seferi" boyunca refâkat etmiş ve O'nun bir çok davranışına açıkça muhâlefette

bulunmuş olan **Almalıklı Şemseddin Efendi** bu esnâda şöyle demişti:

"-Hünkârım!.. Ben artık ihtiyar oldum. Sefer meşakkatine katlanamıyorum. İzniniz olursa bundan sonra bu medresede talebe yetiştirmekle meşgul olayım."

Bu teklifin altında bir târiz yattığını anlamakta gecikmeyen **Timur**, şu karşılığı vermişti:

"-Olur Hocaefendi Hazretleri!.. Lâkin bana öyle geliyor ki, sen bizim giriştiğimiz fütuhâtı tasvîb etmiyorsun!.. Bundan dolayı da bizden ayrılmak istiyorsun. Halbuki geçen gün senin de müşâhede ettiğin üzere Çin idâresi altında yaşayan müslümanlardan bir hey'et gelerek bana Çin'i fethetmek teklifinde bulundular. O ülkenin iç bünyesinin karmakarışık bir durumda olduğunu orada bize karşı koyabilecek güçlü bir devlet bulunmadığını, ülkenin birbirleriyle kavga eden küçük küçük beyliklere bölünmüş olduğunu anlattılar. Ben de bu teklifi memnuniyetle karşıladım ve kısa bir zaman sonra Çin üzerine bir sefer tertîb edeceğimi kendilerine bildirdim. Sen müslüman iki devlete karşı giriştiğimiz fetih (!..) hareketini haksız ve yersiz bulduğunu her vesîleyle ifâde etmekten çekinmemiş olan mert tabiatlı bir âlimsin. Bu merdâne tavrından dolayı da seni hiçbir zaman muâheze etmeyip etrâfımdaki diğer hocalara üstün tuttuğumu bilirsin. Bak şimdi Anadolu ve Karadeniz'in kuzeyindeki müslümanlara karşı senin tâbirinle söylemek

gerekirse, irtikâb edilmiş olan günâhlara kefâret teşkil edecek bir harekâta başlıyoruz. Bu sefer de yanımızda bulunsan iyi olur düşüncesindeyim. Ve son defa olarak yine bizimle berâber olmanı arzu etmekteyim."

Almalıklı Şemseddin Efendi, **Timur**'u tasdik ederek:

"-Evet Hünkârım!" dedi. "Gerek Osmanlı Devleti'ne ve gerekse Altınordu'ya karşı icrâ eylediğin seferleri tasvîb etmediğimi ve bunların sıradan bir müslümana bile yakışmayacak hareketler olduğunu yüzünüze karşı her vesîleyle ifâde etmiş olmama rağmen siz beni asla muâheze edip kınamadınız. Fakat diğer bir gerçek de şudur ki; sözlerimi kat'iyyen dinlemediniz. Etrafınızdaki bir kısım dalkavuk hocalarla sizi müslüman topluluklara saldırmaya teşvîk eden Bizans ve Papalık heyetlerinin görüşlerine i'tibâr ettiniz. Altınordu Devleti'ni yok ederek **"Moskova Knezliği"** (Prensliği)nin rahat bir nefes alıp gelişip serpilmesine zemin hazırladınız. Anadolu birliğini parçalayacak şekilde eski beylikleri birer birer canlandırdınız!.. Hatta bunlardan Papalık güdümü altında olduğunu bildiğiniz Karamanoğulları'nın beyliğini eskisinden de ziyâde büyüttünüz. Büyük bir kahraman olan **Yıldırım Hân**'ın felâketine sebep oldunuz. Bununla yetinmeyip onun evlâtlarının her birini birbirleriyle boğuşmaya teşvîk edecek şekilde al beratlar vererek yegâne vâris ilân ettiniz. Bir İslâm âlimi olarak benim bunları

tasvîb etmeme imkân olmadığı âşikârdır. Şimdi eğer buyurduğunuz gibi Çin üzerine bir sefer tertîb ederseniz bu ülkeye tâ sahâbe zamanından girmiş olan İslâmiyet'i takviye ederek orada bir islâmlaşma hareketi gerçekleştirebilirseniz belki **Cenâb-ı Hak** bu güne kadar vâkî olmuş bulunan azim seyyiâtınızı (kötülüklerinizi) afveder. Bunu **Cenâb-ı Hakk**'ın ucsuz bucaksız rahmet ve kereminden biz de ümîd eder ve bu yolda size duâ eyleriz. Fakat mâzeretimi kabul ederek benim bundan sonraki ömrümü ilimle meşgul olmak sûretiyle geçirmeme imkân lütfeder ve bu maksatla beni bu medreseye müderris tâyin ederseniz kırık kalbimi ziyâdesiyle tâmir etmiş olursunuz." dedi.

Timur'un bu teklifi kabul etmesi üzerine **Almalıklı Şemseddin Efendi**, bir ricâda daha bulundu:

"-Medrese talebelerinin bir kısım ağır hizmetlerini görmek üzere, izin verirseniz Osmanlı esirlerinden güçlü kuvvetli iki-üç tanesini yanıma alayım. O gariplerin çoğu buraya kadar zincire vurulmuş olarak getirilmiş bulunmalarına rağmen sizin ordunuza asker yazıldılar. Onlar kâfirlere karşı bir çok cihadda bulunmuş kahraman ve gâzi insanlardır. Artık lütfen onlara da esir muâmelesi yapmayınız." dedi.

Timur, esir Osmanlı askerlerinden dilediği üç kişiyi medrese hizmetlerinde kullanmak üzere seçip almasına müsâade etti.

Timur'un bu müsâadesi üzerine **Almalıklı Şemseddin Efendi**, Osmanlı askerlerinden iki-üç tane kolu-kuvveti yerinde delikanlı seçmek üzere onların mahpus bulundukları kışlaya gitti. **Timur**'un bu emir ve müsâadesini muhâfız kumandana bildirmesi üzerine esirler kışlanın tâlimgâh olarak kullanılan bahçe kısmına çıkarıldılar.

Tâ Ankara yakınlarındaki **"Çubuk Ovası"**ndan Semerkand'a kadar yaya ve zincirlerle bağlı olarak getirilmiş bulunan bu, bir çok gazâya katılmış yiğit insanlar perişan bir durumdaydılar. Çoğunun elbiseleri yırtık pırtık olmuş, ayakları şerha şerha yaralanıp kanamıştı.

Almalıklı Şemseddin, gözyaşlarını içine akıtarak onlardan gözüne kestirdiği üç babayiğiti seçip alarak **"Dâru'l-Ulûm"** Medresesine getirdi. Medresenin hamamında yıkanıp paklanmalarından ve yeni elbiseler giydirilmelerinden sonra, onları karşılarına oturtarak dedi ki:

"-Evlâtlarım!.. Hepinizin de bildiği üzere müslümanlar kardeştir. Kardeşler arasında böyle harp-darb, kavga ve nizâ yüce dînimize aykırıdır. Başbuğumuz **Timur**'u giriştiği **"Batı Seferi"**nden vazgeçirmek için pek çok dil döktümse de fayda vermedi. Demek ki, bu mukaddermiş. Mü'minler, her oluşu kader îcâbı olarak bilirler. O ise, bâzen lütfun, bâzen de kahrın galebesiyle tecellî eder. Kâmil mü'min odur ki, hikmete nazar edip tedbir safhasında emrolunduğu gibi dosdoğru hareket

ettikten sonra sevk-i kader ile vâkî olana karşı itirâz sâhibi olmaya!.. Sâde dilini değil, gönlünü dahî şekvâ ve şikâyetten koruyabile!..

Ben bu hâdiseden sonra bilhassa Osmanlı Devleti'ni ortaya çıktığı günden beri vâkî olan hâdiseler i'tibâriyle bir hayli inceledim. Gördüm ki, o muazzam devletin mübârek kurucusu **Osman Gâzi** Hazretleri, ölüm döşeğinde oğlu **Orhan Gâzi**'ye yaptığı nasihatte:

"Cihâdı terketmeyerek rûhumu şâd et!.. Lâkin unutma ki, bizim gâyemiz Allah'ın dinini yaymak ve korumaktır. Kuru kavga ve cihangirlik hevesleriyle harbetmeyesin!" demiş bulunduğu hâlde O'nun torunlarından **Yıldırım Beyazid Hân** bilhassa **"Niğbolu Zaferi"**nden sonra **Osman Gâzi** hazretlerinin tâyin eylediği bu rotadan -insânî bir zaafla- binnisbe ayrılmıştır. Bu gerçeği, O'nun pâyitahtı olan Bursa'ya taşıdığı esir Fransız şövalyelerini fidye-yi necât (kurtuluş akçesi) karşılığında serbest bırakırken şövalyelerin reisi **Jan**'a karşı yaptığı şu konuşma açıkça göstermektedir:

"-Mösyö **Jan**, işittim ki, bir daha Osmanlı'ya karşı silâh kullanmamak için yemin etmişsin! Şimdi bu yeminini sana iâde ediyorum. Var git ve dilediğin kadar asker topla! Hatta Avrupa hükümdârlarını da iknâ edip yanına al! Ne kadar büyük bir ordu toplayabilirsen topla ve üstümüze gel! Beni dâimâ karşında bulacaksın. Çünkü ben, zafer kazanmak için

yaratılmış bir insanım. Sizin gibiler de bana zafer kazandırmak için varsınız!.."

Niğbolu'ya gelirken:

"-Gök kubbe çökse onu mızraklarımızla ayakta tutabiliriz!" demiş olan Fransız şövalyeleri bu gurur ve kibirleri sebebiyle mağlub ve perişan oldukları gibi **Yıldırım Hân**'ın da şu sözleriyle büyük bir gurura kapıldığı anlaşılmaktadır. Allâhu Azimüşşân, takdir buyurduğu cezâ için bazen kuluna böyle mühlet verir. O mühletin nihâyeti de Çubuk Ovası'nda gerçekleşmiştir. Bu benim tefsir tarzımdır. Bu oluşun başka hikmetleri de olabilir. Gerçeği Allâh'a havâle ederek diyebilirim ki, insanları mahveden en kötü temâyüllerden biri de gurur ve kibire kapılmaktır.

Her neyse olan olmuş ve netîce bildiğiniz tarzda husûle gelmiştir. Siz de diğer bir çok müslümanla birlikte çetin bir kahır imtihânına tâbî tutuldunuz. Şimdi ise, sizin için yeni bir hayat başlıyor. Burada hürsünüz. Dilerseniz derslerimi dahî tâkib edebilirsiniz. Sizi talebelerimin ufak-tefek hizmetleri için alıkoydum. Fakat bunlar fazlaca vaktinizi almaz. Şimdi gidip istirahatinize bakınız. Yarın işe başlıyorsunuz!" dedi.

Sözün bu noktasında delikanlılardan biri sordu:

"-Peki hocaefendi hazretleri, dînimiz harbi sırf müdâfaa sûretinde ve kâfirlere karşı emrederken **Timur**'un bu yaptıklarına ne diyorsunuz?"

Almalıklı Şemseddin sâkin bir edâ ile cevap verdi:

"-Ben, O'na karşı gereken her şeyi başlangıçtan i'tibâren ve defaatle söyledim. Lâkin birtakım dalkavuklarla yüce dînimizin düşmanları O'nu müthiş bir sûrette tesir altına aldılar. Onların telkinleriyle kafasına bâtıl bir fikir yerleşti. Bunu ifâde için defaatle şöyle söylediğine şâhid olmuşumdur:

"-Nasıl bir tek Allah varsa, yeryüzünde de tek bir hükümdar olmalıdır!.."

Bu sakat düşünceye âdeta bir musallat fikir hâlinde bağlanmış olan **Timur**'un bütün yaptıklarını bu sözle îzâh etmek kâbildir. Müslümanın müslümana esir muâmelesi yapması hiç şüphesiz yüce dînimizde haramdır. Peygamber Efendimiz -sallallâhu aleyhi ve sellem- iki müslümanın silâhlarıyla karşı karşıya gelip birinin diğerini öldürmesi hâlinde ölenin de, öldürenin de cehennemlik olduğunu buyurmuştur. Bu demektir ki, Batı Âlemi'nde meşhûr olan düello tarzında, sırf izzet-i nefs kaygusuyla vuruşmak aslâ câiz değildir. Müslüman adam öldürmeye, o da tebliğ ve telkin vazîfesini yaptıktan sonra ancak dîni için başvurabilir. Size bir târihî vak'a anlatayım. **Hazret-i Ali** -rahmetullâhi aleyh- bir muhârebede hasmının boğazına kılıcı dayamış ve O'na:

"-Îmâna gel, yâ kâfir!.. Aksi hâlde seni öldüreceğim!" demesi üzerine kılıç altındaki kâfir, üzerine abanmış olan **Hazret-i Ali** -kerremellâhu veche-nin aşağıdan yukarıya mübârek yüzüne şiddetli bir şekilde tükürmüştür. Bu hâdise üzerine **Hazret-i Ali** kılıcı kâfirin gırtlağında geriye çekmiş ve

onu öldürmekten vazgeçmiştir. Ummadığı bir şekilde ölümden kurtulan hasmı hayretle sormuş:

"-Beni niye serbest bıraktın!"

Hazret-i Ali buyurmuştur ki:

"-Ben seni îmâna gelmeyip Allah'ı inkâr ettiğin için öldürecektim. Sen ise ânî bir hareketle yüzüme tükürdüm. Bu hareketten sonra seni öldürmüş olsaydım, işe şahsî intikam duygusu karışmış olabilir ve benim hareketim yüce dînim muvâcehesinde meşrûluğunu kaybetmiş olabilirdi."

Şimdi siz **Hazret-i Ali**'nin bu hareketini ölçü tutarak **Timur**'un bütün yaptıklarını değerlendirebilirsiniz.

Yine söylüyorum, yüce dînimiz insan hürriyetine çok büyük ehemmiyet atfeder. Bir müslüman başka bir müslümanın esîri olamaz. Artık hürsünüz. Size İslâm âlimlerinin ictihâdlarından bir tanesini nakledersem insan hürriyetinin yüce İslâm Dîni'ndeki ehemmiyetini daha iyi kavrarsınız!" dedi ve sonra onlara **"meseleci bir metod"** tâkib eden, yâni her ihtimâli göz önüne alarak hüküm koyan müslüman fakîhlerden (hukukçulardan) şu misâli verdi:

"-Sâhibsiz, kundakta bir çocuk bulunmuş olsa, iki kişi bu çocuğun kendisine âidiyetini iddiâ etse, bunların her ikisinin de dâvâlarını isbâta yarayacak delîli bulunmasa; ancak iddiâ sâhiblerinden biri hıristiyan fakat hür, diğeri ise müslüman ama köle olsa, **"kölenin çocuğu da köle olacağı için"** kadı,

çocuğun gelecekte hür olması için o çocuğu hristiyana verir. Bu ictihâd tabiî her iki iddiâcının da iddiâsını isbâta yarayacak delîli olmaması şartına bağlı olmakla berâber Yüce İslâm Dîni'nin insan hürriyetine atfettiği muazzam ehemmiyeti gösteren bir misâldir. Bu bâbda söylenecek söz çoktur. Bunları daha ileride zaman zaman konuşuruz. Şimdi varın istirahatinizi yapın ki, yarın işe başlayacaksınız!.." dedi.

* * *

Timur, bütün icraâtiyle târihin en vahşî ve zâlim adamlarından biri olduğu hâlde âdetâ bir bedende iki şahsiyet barındırıyordu. Onlardan birinin zulümdeki şiddetine rağmen, öteki benliği bir çocuk sâfiyeti derecesinde hassas bir kalbe mâlikti. Bu ikinci benliğin tezâhürü olarak Semerkand'da büyük bir nebâtât (bitkiler) bahçesi kurmuştu. Kendisine çeşitli vesîlelerle gelen ecnebî hey'etlerden tek isteği, kendi ülkesinde yetişmeyen çiçekler ve ağaçlardan fidan getirmeleriydi. Böylece Dünyâ'da dillere destan bir botanik bahçesi vücûda getirmişti. Her sıkıldığı zaman bu bahçeyi gezer ve kudret-i ilâhiyyenin bu mûcizevî tezâhürlerini hayranlıkla seyrederdi.

Gerçekten tabiatı sevmeyen ve onu ibret nazarıyla temâşâ alışkanlığı elde edememiş bulunanlarda, din, gâyesine ulaşmamış demektir. **Timur**, medrese teftişinden sonra Anadolu'dan getirdiği bazı nev'i şahsına münhasır (orijinal) ağaçlar ve çiçeklerin dikimine nezâret etti. Bu

bahçeye kurdurduğu otağında birkaç gün dinlendikten sonra evlilik çağına gelmiş bulunan altı torununun düğün merâsimleri için kırk gün, kırk gece şenlik emretti. Bu şenlik aynı zamanda batı seferinde elde ettiği başarıların bir zafer şenliği idi. **Timur** böylece âdetâ iki bayramı birlikte kutladıktan sonra Çin seferi için hazırlıklara başlanılmasını emretti.

Çin, büyük bir ülkeydi. Onu baştan başa fethedebilmek için Anadolu'ya sevkettiğinden daha büyük bir ordu teşkil etmesi gerekiyordu.

Bu arada **Timur**'un zaferlerini (!) tebrik için hemen hemen bütün Dünya'dan heyetler gelip gidiyordu. Papalık ve Bizans, O'nun batı seferi esnasında büyük bir telâş ve korkuya kapılmışlardı. Ancak O, Rumeli'ye geçmek için bir donanmaya mâlik değildi. Bizans ise, büyük bir celâdet göstererek O'na -vâkî teklife rağmen- donanmasını tahsis etmemiş ve bu sebeple **Timur** Anadolu'da iki-üç senelik bir cevelândan sonra payitahtı olan Semerkant'a dönmüş bulunuyordu. Bu sebeple Batı hıristiyanlık âlemi korkuyu atlatmış ve **Timur**'un yaptıklarından dolayı O'nu tebrik ihtiyacı hissetmişti. Gidip gelen elçiler, O'nun doğu istikametinde yeni bir sefer hazırlığında olduğunu görmekle ayrıca tehlikenin kendilerinden uzaklaşmış bulunduğunu düşünerek seviniyorlardı. Bu yüzdendir ki, kendisine her biri bir hazine değerinde hediyeler sunmak hususunda âdeta birbirleriyle yarışıyorlardı. Hiç şüphesiz bu hediyeler, birazda O'nun Osmanlı veya

Altınordu'ya vurduğu darbenin **"âferin"**i veyahud da bahşişi mâhiyetinde idi.

Timur yaz ortalarında payitahtı olan Semerkant'a dönmüş bulunduğundan düğün-dernek, zafer şenlikleri derken kış gelip çatmıştı. Vezirleri mevsimin Çin seferi için uygun olmadığını ısrarla söylemelerine rağmen çelik iradeli bir insan olan **Timur**, kararından asla dönmedi ve ordusuna Çin istikametinde hareket emri verdi. Takrîben beş yüz bin kişilik, fillerle takviye edilmiş bir orduyla Çin'in ülkesine en yakın bir şehri olan Otrar şehri istikametinde harekete geçti. Bu şehirden önde Sir-i Derya nehri aşılmak gerekiyordu. O derecede ağır bir kış vardı ki, nehir buz tutmuştu. Buz üstünden yürüyerek geçildi. **Timur** hiçbir mukâvemetle karşılaşmadan Otrar'a girdi. Burada Çin'in asıl merkezine doğru ilerlemek için orduya bir mola verildiği sırada **Timur** hastalandı. Geri dönülmek istikametindeki teklifleri şiddetle reddetti. Hastalanan **Timur**, tabiplerin bütün ihtimamına rağmen bir hafta zarfında Otrar'da vefat etti. Allah O'na günahlarına kefâret teşkil edebilecek böyle bir sefer için fırsat ve ruhsat vermedi.

Dönüşe geçen ordudan vezirlerin tensibiyle bir ulak süratle Semerkant'a gönderildi. Cenâze merasimi için hazırlıklar yapılmak üzere verilen tâlimât gereğince her tarafta tellâllar **Timur**'un vefatını şöyle ifade ediyorlardı:

"-Ey Ahalî!... Duyduk duymadık demeyin!. Hakanımız, yüce başbuğumuz, büyük cihangir **Timur** hazretleri Çin'in Otrar şehrinde vefat etmiş bulunmaktadır. Cenâzesi payitahtımıza getirilmektedir. Bir-iki gün sonra büyük bir merâsimle burada defnolunacaktır. Şimdiden hâfız olanların defin saatine kadar birer hatm-i şerif okumaları, hâfız olmayanların ise başbuğumuzun mübârek ruhu için yetmiş bin kelime-i tevhid çekmeleri hükümetimizin emridir. Bütün ahâliye ilân olunur!.."

Bu münâdîlerden biri şu sûretle durumu ifade etmekte olduğu sırada çarşıda gezmek için medreseden ayrılmış bulunan **Almalıklı Şemseddin Hoca**'nın kendine yardımcı olarak seçtiği üç Osmanlı askeri duruma muttali oldu. Medrese şehrin biraz kenarında bulunduğundan hocalarına haber vermek üzere derhal Dâru'l-Ulûm'a koşup geldiler. Ancak bu üç osmanlı askerinden birisi duyduğu bu habere ziyâdesiyle sevinmiş görünüyordu. **Almalıklı Şemseddin Efendi** bu sevinci anlayışla karşılamış olmakla beraber O'nun namaz kıldığını görünce:

"-Evlâdım ne yapıyorsun?" diye sormuş,

"-Şükür namazı kılıyorum!" cevabını alınca meraka kapılmış. Bu ağır hizmetler için seçilmiş bulunduğundan pehlivan yapılı bir delikanlıydı. Hiç şüphesiz **Timur**'un ölümüne sevinmesi normal görünebilirdi. Fakat şükür namazı kılacak kadar işi ileriye götürmesi **Almalıklı Şemseddin Efendi**'nin

dikkatini çekti ve onu istintak etmek için medresedeki husûsî odasına davet eyledi.

Şemseddin Efendi, karşısında duran osmanlı askerini bu derecede sevinme sebebini anlamak için ne sorduysa asker üstün körü cevaplar vermekte diretti. Bunun üzerine **Almalıklı** önündeki sehpa üzerinde duran Kur'ân-ı Kerim'i açarak ona el bastı ve karşısındaki delikanlının sırrını muhafaza edeceği hususunda kendisine teminat verdi. Bu teminattan cesâret alan asker mâcerasını şöylece hikâye ve hülâsâ etti:

"-Ben," dedi. "**Yıldırım Beyâzıd Han**'ın oğullarından biriyim. Adım **Mustafa Çelebi**'dir. Çubuk Ovası muhârebesinde göğüs hizamdan ağır bir yara alarak düştüm. Harbin kaybedilme hengâmında **Timur**'un askerleri defaatle üzerime basıp geçtiler. Zîra şehidler arasında yaralı bir sûrette yatıyordum Kıyâfetimden benim kim olduğumu anlarlarsa bana husûsî bir sûrette eziyet edeceklerini düşünerek el yordamıyla elbiselerimi değiştirdim. Şehid olmuş bir yeniçerinin elbiselerini alıp giyindim. Başıma da onların keçe külâhlarından birini geçirerek sürünür vaziyette harb sahaşından uzaklaşıyordum ki, **Timur**'un askerlerinden biri beni yakalayıp kendi ordugâhlarına götürdü. Şu sizin benimle birlikte medresenizde hizmet etmek üzere seçtiğiniz iki yeniçeri beni Enderun'dan tanıyan arkadaşlarımdır. Söylediklerimin doğruluğuna onlar şahâdet ederler. Her ikisi de sâdık insanlardır. Bugüne kadar sırrımı

fâş etmediler. **Timur** vefât ettiğine göre artık buradan ayrılabileceğimi ve sizin de bana yardım edebileceğinizi düşündüğüm için bunları söylüyorum." dedi.

Almalıklı Şemseddin Efendi, müdebbir bir âlim ve islâmî hassâsiyete sahip bir insan sıfatıyla ona şu nasihatı verdi:

"-Evlâdım." dedi. "Bunu tahmin etmeliydim. Zîrâ **"Çubuk Ovası"**nda **Yıldırım Han**'ın iki evlâdının kaçamayıp esir edildiği anlaşılmış ve bunların bulunabilmesi için esirler arasında pek çok araştırmalara girişilmişti. Netice olarak kardeşiniz **Musâ Çelebi** ortaya çıkıp kendini belli etmiş, siz O'na kötü davranılmadığını gördüğünüz hâlde ortaya çıkmamıştınız. Hatta sizi ihbar eden biri çıkar mı diye düşünülerek ihbarcıya mükâfatlar vaad edilerek esir askerler arasında soruşturma yapılmış, yine de bir netice elde edilememişti. Biz senin şehid olduğuna, cesedinin de teşhis edilemediğine hükmetmiştik. Şimdi durum aydınlanmış oldu."

Sonra sözlerine şöyle devam etti:

"-Size evvelce de bir nebze izah etmiş olduğum üzere, her olan kader icabıdır. Allah'ın kaderine râzı olmak imanda kemalin bir neticesidir. Sana da bu çektiğin eziyetlere râzı olmak ve ne lisânen ve ne de kalben itiraz sahibi olmamak yakışır. Lâkin sen buradan ayrılmak istiyorsun. Tabiatıyla ülkene döneceksin. Eğer bu takdirde taht üzerinde bir hak iddiasına kalkışacak olursan yeniden

o kanadı kırık ülkede bir çok müslümanın helâkine sebep olursun. Kardeşlerinin arasındaki mücadele sebebiyle pek çok insanın telef olduğu yetmiyormuş gibi bir de sen taht üzerinde hak iddiasıyla ortaya çıkınca o bîçâre müslümanlar kiminle beraber olmaları lâzım geldiğini kestirememekten dolayı azim karışıklıklar vukua gelecektir. Eğer taht üzerinde bir iddia ile ortaya çıkmayacağına ve hüviyetini gizleyerek yaşayacağına söz verirsen ben de senin buradan kaçıp gitmene yardımcı olabilirim. Zira insan için doğup büyüdüğü topraklarda yaşamayı arzu etmek fıtrî bir temâyüldür. **«Vatan sevgisi imandandır.»** mâhiyetinde bir hadis rivâyeti varsa da bunun mevzû olduğu muhakkaktır. Lâkin mevzû hadis demek, senedi sâbit olmamış hadis demektir. Buna göre bu rivâyet sahih de olabilir. Lâkin olsa da, olmasa da büyük bir hakîkati ve fıtrî bir temâyülü ifade ettiğinden sana hak veriyorum."

Mustafa Çelebi, **Almalıklı**'nın bu düşüncelerine katıldığını beyan edince muhatabı öteki osmanlı askerlerini çağırdı. Onlardan **Mustafa Çelebi**'nin söylediklerini teyid eden beyanlar alınca onun **Yıldırım**'ın şehzâdelerinden biri olduğuna iyice kanaat getirdi. Bunun üzerine birinin adı **Cemal**, diğerinin adı **Kemal** olan bu iki yeniçeri ile birlikte **Şehzâde Mustafa Çelebi** için şöyle bir plân hazırladı:

"-Sizin her üçünüzü de bir mevlevî dervişi kıyafetine büründürelim. Burası İpek Yolu üzerinde

bir güzergâhtır. Buradan gelip geçen ve batıya giden kervanlar eksik olmaz. Semerkant'tan Anadolu'ya kadar uzun bir mesafeyi emniyetle katedebilmeniz için büründüğünüz derviş kıyafeti yeterli olmaz. Fakat bir kervan refakatinde giderseniz emniyetle ülkenize ulaşabilirsiniz.

Mâlum olduğu üzere mutasavvıflar rûhî olgunluk için bir çileye girerler. Siz de tâ Pasinler'den Semerkant'a kadar ayaklarınıza zincir vurularak getirildiniz. Bu eziyetleri mânevî terakkî yolunda birer çile kabul ediniz. Ben sizin bu çileler sebebiyle dervişlik imtihanını lâyıkıyla başardığınızı tasdik ederim. Siz de bundan böyle Dünya malına ve mevkî mansıb gibi şeylere iltifat etmeyen müstağnî bir gönülle hayat yaşayacağınızı bana taahhüd ediniz.

Siz şehzâde hazretleri! Bu yolda söz verip sebat etseniz de birileri sizi kullanarak Anadolu veya Rumeli'de fitne çıkarmak isteyebilir. Bundan korunmanın yegâne çaresi hüviyetinizi musırrâne gizlemenizdir. Bunu yapamadığınız takdirde ok yaydan çıkmış olur. Hüviyetinizi öğrenen birileri sizi kendi emelleri için kullanmaya kalkışabilir. Bununla kalmaz sizi o yolda yürümeye icbar edebilir. Çünkü bir kere hüviyetiniz belli olduktan sonra **«ya kuzgun leşe, ya devlet başa»** demek mecbûriyetinde kalırsınız. Çünkü hüviyetiniz belli olduktan sonra saltanat davasında bulunmayacağınızı söylemeniz fayda vermez. Rakibiniz bu söze güvenmediği için sizi yok etmek mecbûriyetinde kalabilir. Mâlum

olduğu üzere bir kına iki kılıç sığmaz. Aynen bunun gibi bir devlete de iki baş olmaz. Eskiler **"Saltanat şerik** (ortak) **kabul etmez."** demişlerdir. Göreyim sizi, hüviyetinizi bildirmemeye ve meçhul bir derviş olarak kalmaya gayret ediniz!..

Hâ şunu da söyleyeyim: Sadece sizin ketum davranmanız da yetmez. Sırrınıza vâkıf olan bu arkadaşlarınız da aynı şekilde hareket etmelidir!" dedi.

Yeniçeri **Cemal**'le Yeniçeri **Kemal** de şehzâdelerinin hüviyetlerini gizlemek husûsunda aynen **Şehzâde Mustafa** gibi **Almalıklı Şemseddin Efendi**'ye katî bir sûrette söz verince tutulacak yol anlaşılmış oldu.

Semerkant'ta mevlevî sikkesi bilinen bir şey değildi. **Almalıklı Şemseddin**, Anadolu'da mevlevî dervişleri görmüş ve onların kıyafetleri hakkında bilgi sahibi olmuştu. Mevlevî sikkesi yüksekçe bir fese benzerdi. Fakat sarık ince bir destar halinde onun alna yakın kısmına sarılırdı. **Almalıklı Şemseddin**, Semerkand'ın keçe külah yapmakla meşhûr bir ustasına târif ederek üç mevlevî sikkesi yaptırdı. Onları medresede bu üç delikanlının başlarına duâ ile giydirdikten sonra Semerkand'dan geçecek bir kervanın yolunu gözetlemeye koyuldu.

Takrîben bir ay sonra Çin'den gelen bir kervan Semerkand'da mola vermişti. **Almalıklı Şemseddin** kervancıbaşıyla görüşerek bu üç Osmanlı delikanlısının kendileriyle birlikte Anadolu'ya seyahat

etmelerine müsaade rica etti. Yol boyu yiyip içme masraflarına karşılık da maaşından biriktirdiği bir miktar para verdi. Bu yeni üç mevlevî dervişinin ceplerine de gerekli yol harçlığını koyduktan sonra vedâlaşıp onlardan ayrıldı. Biri şehzâde, bu üç yeniçeri artık **"üç sahte mevlevî dervişi"** idiler. Bir hafta sonra yola koyulan kervanla birlite yata-kalka iki ay sonra Konya mevlevîhânesine ulaşmış bulunuyorlardı.

Konya, o zaman Karaman Beyliği'ne tâbî idi. Evvelce Osmanlı'ya geçmiş idiyse de **Timur** onu tekrar Karaman Beyliği'ne ilhâk etmişti. Karaman Beyliği ise, Osmanlı'nın amansız düşmanıydı. Osmanlı'ya karşı Papalık'la bile işbirliği etmekten çekinmeyecek derecede hırslı bir beylikti. Osmanlı hükümdarlarının Rumeli'de her sefere çıkışında Karaman beyliği arkadan Osmanlı topraklarına saldırmaktan içtinab etmezdi. Hatta o derecede ki, Osmanlı hükümdarları Karaman'ın müslüman halkına karşı bir hareketten içtinab ettikleri için Osmanlı'nın bu hassâsiyetini sûistimal eden Karamanlılarla müteaddid anlaşmalar yapmışlarsa da onlar her defasında sözlerini çiğneyerek müslüman kanı dökmekten çekinmemişlerdi.

Çelebi Mustafa'nın küçük kardeşi **Çelebi Mehmed** bir defasında **Karamanoğlu Mehmed Bey**'in oğlu **Mustafa Bey**'i, Bursa'ya dâvet ile anlaşmak ve Osmanlı ile sulh yapmak için huzuruna çağırıp ona bir daha sefere çıktığında bunu fırsat bilip

Osmanlı ülkesine saldırmayacakları husûsunda yemin verdirmek istemişti. Bursa'ya niçin çağrıldığını iyi bilen **Karamanoğlu Mustafa Bey**, göğüs hizâsına elbiselerinin içinden bir güvercin yerleştirmiş. Elini kalbinin üzerine bastırıyormuş gibi yaparak:

"-Vallahi de, billahi de şu can, şu tende durduğu müddetçe Osmanlı toprağına saldırmayacağım!.." diye yemin etmişti. Böylece yemin eden **Karamanoğlu Ali Bey** dışarı çıkınca güvercinin başını koparmış ve yeminin artık bir hükmü olmadığı söylemişti. Tabiî **Şehzâde Mustafa**'nın bunlardan haberi yoktu. Bununla beraber Karaman Beyliği'nin Osmanlı'nın amansız bir rakibi olduğunu ve kendilerinin Selçuklu'nun devamı oldukları yolundaki iddialarını çok iyi biliyordu.

Bundan dolayıdır ki, bu **üç sahte derviş** ağızlarını sıkı tutup bu mevlevî dergâhında hüviyetlerini belli etmemek mecbûriyetindeydiler.

II
BELÂ YAĞMURU

Konya Mevlevîhânesi büyük bir külliye hâlindeydi. Câmi-i şerîfi, semâ yapılan ve **"dîvanhâne"** denilen büyük salonları, dervişlerle birlikte her isteyenin karnını doyurabildiği imârethânesi, bekâr dervişler ve talebelerin barındıkları odalar ve tarîkat postnişîni, yani mevlevî tarîkatinin lideri olan **Çelebi Efendi**'nin ikametgâhı mâhiyetindeki bölümleriyle bu kalabalık dergâh âdetâ küçük bir mahalleyi andırıyordu. **"Meydancı"** adıyla bir çok derviş, ortalığın temiz tutulması ve inzibatın sağlanması için vazifeli idiler. Bunlardan biri kapı önünde tekkeye girmek üzere olan üç sahte dervişle karşılaşınca onlara şöyle hitâb etmişti:

"-Durun bakalım, buraya destursuz girilmez. Kıyâfetinizden bizim tekkeye mensub insanlara benziyorsunuz. Fakat ben sizi ilk defa görüyorum.

Acaba civardaki zâviyelerden birine mi mensupsunuz?"

Zâviye diye tekkenin küçük şûbelerine denirdi. Bu, yaşlı ve emektâr meydancı, Konya Mevlevîhânesi'ne girip çıkan hemen hemen herkesi tanırdı. Başlarındaki mevlevî sikkesi ve sırtlarındaki dervişlik cübbesine rağmen onları tanımadığı için bu suâli sormuştu. Üç sahte derviş, meydancının bu suâline tatmin edici bir cevap veremediler. Falan zâviyeye mensubuz deseler, vaziyeti kurtarabilirlerdi. Fakat mevlevîliğin hiçbir zâviyesini bilmiyorlardı. Böyle zâviyeler umûmiyetle bulundukları yerin adıyla anılırlardı.

"-Falan zâviyedeniz, buraya nâdiren geliriz!" diyemedikleri için:

"-Efendim, uzaktan geldik, yorgunuz, bunları sonra görüşürüz!" gibi savsaklayıcı cevaplar verince, meydancı onları **"Çelebi"** ünvanıyla anılan tekkenin postnişînine götürmeye karar verdi ve:

"-Benimle geliniz!" diyerek bu misafirlerle **Çelebi Efendi**'nin huzuruna çıktı.

Çelebi Efendi, ikametgâhında bir sedir üzerine oturmuş, bir taraftan kehribar tesbihini çekmekte; bir taraftan da seçkin müridlerinin küçük bir topluluğuna karşı sohbet yapmaktaydı. Kapı üzerinde emektar meydancıyı görünce sohbeti kesip:

"-Buyur evlâdım!" dedi.

Meydancı, bu geniş odanın kapısından içeriye birkaç adım atarak durdu ve başındaki sikkesi

neredeyse yere düşecek şekilde yarı beline kadar eğilip Şeyh Efendi'yi selâmladıktan sonra:

"-Estağfirullâh Efendimiz! Buyurmak sizin hakkınız! Mâruzâtım şudur: Tekkemize üç garip misafir geldi. Kıyafetlerinden mevlevî dervişi oldukları anlaşılmakla beraber bendeniz kendilerini bu dergâhta daha önce hiç görmemiş bulunduğumdan tereddüde kapıldım. Civardaki zâviyelerden birine mensup olup olmadıkları yolundaki suâlime de tatmin edici bir cevap veremediler. İzniniz olursa kapının dışında beklemekte olan bu insanları huzûrunuza çağırayım da kendileriyle bir de siz görüşünüz." dedi.

"-Gelsinler!.." emri üzerine meydancı misafirleri içeriye çağırdı ve daha ilk adımda dervişlikteki acemîlikleri ortaya çıktı. Zîrâ mevlevîlerin birbirlerini ve şeyhlerini selâmlama şekline vâkıf bulunmadıkları için başlarını hafif bir sûrette öne eğip:

"-Selâmun aleyküm Efendi hazretleri!.." demekle iktifâ ettiler.

Çelebi Efendi, bunların mevlevî terbiyesi görmediklerini daha bu ilk hareketleriyle kavramakta gecikmedi. Lâkin maksadları ne olursa olsun onları arkadaşlarının yanında mahcûb etmemek için sadece şunu söylemekle iktifâ etti:

"-Evlâdlarım, mevlevî sikkesi ve dervişlik hırkası husûsî bir duâ ile giyilir. Sizi üstadlarımızdan birisi bu duâyı yaparak mı bu kıyâfete büründürdü?"

Üç sahte dervişin, söyleyip söylememekte kısa bir tereddütten sonra:

"-Evet." demeleri üzerine **Çelebi Efendi**:

"-O üstad kim?" diye sorunca:

"-**Almalıklı Şemseddin Efendi**!" diye karşılık verdiler.

Postnişîn **Çelebi Efendi**, **Almalıklı Şemseddin**'i **Timur** gâilesi esnâsında duymuş, O'nun şahsiyeti hakkında kâfî derecede bilgi edinmişti. Dolayısıyla **Almalıklı**'nın zâhir ilimlerle meşgûl olan bir müderris olduğunu biliyordu. O'nun bu üç insana mevlevî sikkesi giydirmesinin usûl hâricî olduğunu anlamakla beraber bundaki muammâyı çözme meselesini yakın bir geleceğe talik ederek meydancıya şu tâlimâtı verdi:

"-Allâh'ın bu kapıya yönlendirdiği her insan bizim için mübârektir. Tarîkatımızın usûlleri itibariyle acemî olmalarına zihniniz takılmasın. Kendilerini aşhâneye götürünüz. Yemek pişirmesini biliyorlarsa aşçı olarak, bilmiyorlarsa aşçı yardımcısı sûretinde kendilerini hizmete kabul ediniz. Zamanla öğrenip eksiklerini tamamlarlar."

Bu tâlimat üzerine meydancı, üç sahte dervişi tekkenin imârethânesine götürerek aşçı başına teslim etti ve haklarında **Çelebi Efendi**'nin ifadesini de ona naklederek kendilerine hüsn-i muâmele edilmesi gereğini belirttikten sonra oradan ayrıldı.

Çelebi Mustafa ve yanındaki iki eski silâh arkadaşı **Yeniçeri Cemal** ve **Yeniçeri Kemal**, aşçı

yamağı olarak hizmete başladılar. Bu arada diğer müridlerin hâllerine dikkat ederek mevlevî usûl ve erkânına vâkıf bulundukları gibi zaman zaman **Çelebi Efendi**'nin sohbetlerine de katılarak dervişliğin sikke ve hırka ile değil, gerçekte ateşten bir gömlek giymek olduğunu pek güzel kavradılar. Öyle bir gömlek ki, nefs ejderine gâlip gelerek toprak gibi mütevâzî ve su gibi en alçak yere akmaya meyyal olunmak gerektiğini kavrayarak sahte dervişlikten gerçek dervişliğe geçmek husûsunda bir hayli merhale katettiler. Sadece semâa katılamıyorlardı. Zira tennûre, yani kefeni remzeden mevlevî iç elbisesini giyerek dönmeyi başarmak uzun bir mümâreseyi (antremanı) gerektiriyordu. Bunun için sol ayak altına konulmuş bir tahtaya büyük bir çivi çakılır, baş parmakla yanındaki parmak arasında duran bu çividen kuvvet alarak dönme tecrübesi yapılırdı. **Çelebi Mustafa** bu husûsta belli ölçüde muvaffakiyet elde etmiş ise de, **Yeniçeri Cemal**'le **Kemal** bunu aslâ beceremiyorlar ve dönerken pek çok kere düşüp yere yığılıyorlardı.

Üç sahte derviş, gerçek derviş olma yolunda böyle hem mutfakta çalışır, hem de sohbetlere devam edip semâ mümâreseleri icrâ ederlerken günün birinde mevlevîhânenin kapısına kendileri gibi iki garip insan dayanmıştı. Bunlar da aslında **Timur** gâilesi üzerine târumâr olan Osmanlı ordusundan bakiye iki yeniçeriydiler. Yeniçeriler, hıristiyan âilelerden çocuk yaşta devşirildikten sonra, önce

müslüman bir âile yanına verilir, birkaç yıl o âile nezdinde bağ-bahçe işlerinde çalışır ve böylece bir taraftan Türkçe öğrenirken diğer taraftan da islâmî bilgilerini arttırarak türk içtimâî hayatına intibakları sağlanırdı.

Bu iki yeniçeri devşirildikten sonra Konya'nın merkez köylerinden **"Yakublu"** köyünde **İdris Ağa** nâmında bir zâtın yanına verilmiş, orada görgü ve bilgilerini arttırdıktan sonra Enderun'a katılmışlardı. **Timur** gâilesi dolayısıyla herkes başının çâresine bakmak mecbûriyetinde kalınca, bunlar da çocukluklarında hizmet ettikleri Yakublu köyündeki aynı âilenin yanına gelmiş, hüviyet değiştirerek orada sıradan bir köylü gibi eski efendileriyle çalışmaya başlamışlardı. Çoktan rahmet-i Rahman'a kavuşmuş bulunan **İdris Ağa**'nın yerini alan oğlu **Ömer Ağa**, kendilerinin çocukluk arkadaşı idi. Büyük bir hüsn-i kabul görmüşler ve **Ömer Ağa**'nın çiftliğine yerleşmişlerdi.

O gün **Ömer Ağa** onları hubûbât satmak için Konya pazarına göndermişti. Vaktiyle **Palabıyık Yeniçeri Hüsnü** ve **Yeniçeri Köse Nihal** olarak anılan bu iki eski Osmanlı askeri, artık köylü hüviyetiyle sadece **Palabıyık Hüsnü** ve **Köse Nihal** adıyla anılıyorlardı. Bunlar zahirelerini sattıktan sonra atlarını bir hana emânet ederek Konya'yı gezmek merâkına kapılmışlardı. Şehri bir hayli dolaştıktan sonra akıllarına Mevlânâ Türbesi'ni ziyâret gelmiş ve bu maksadla mevlevîhânenin kapısına dayanmışlardı.

Onları da üç sahte derviş gibi meydancılardan biri karşılamış ve maksadlarını anladıktan sonra:

"-Buyurun!" diyerek **Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî** ile muhterem pederi **Mevlânâ Bâhâuddin**'in kabirlerini ziyaret ettirmiş ve sonra da:

"-Bu tekkeye yolu düşenler bir çorba içmeden gidemezler. Buyurunuz imârethâneye ve lütfen karnınızı doyurunuz!.. Tekkenin çorbasında feyz vardır." demesi üzerine karınları acıkmış olan **Palabıyık Hüsnü** ile **Köse Nihal** mevlevîhânenin imâretinde sofrabaşına oturunca kendilerine hizmet eden **Çelebi Mustafa**'yı tanımakta gecikmediler. Zira Çubuk Ovası'nda **Timur**'la vuruşurken onun mâiyetinde idiler. **Köse Nihal**, sofraya hizmet eden **Mustafa Çelebi**'yi görür görmez bağdaş kurduğu sofra başından ayağa fırlayarak:

"-Aman Şehzâdem, siz burada ne ararsınız! Bu ne garib iş! Dervişlik size göre değil!.." deyince **Çelebi Mustafa** bir adım geriye çekilerek:

"-Hayır, arkadaş!... Sen beni birine benzetmiş olmalısın! Ben Şehzâde falan değilim!" diye inkârı bastırdıysa da **Köse Nihal**, inad ve ısrarına devam etti:

"-Siz göğüs hizasından yaralandığınızda ben sizin omuzbaşınızdaydım. Düşman askerlerine tanınmamak için lâlettayin bir yeniçeri kıyafetine büründüğünüzü gözlerimle görmüşümdür. Hatta gömleğimi çıkarıp akan kanınızı durdurmak için

göğsünüze bastırmıştım. Ben **Yeniçeri Köse Nihal**'im!.. Beni nasıl tanımazsınız!" dedi.

Çelebi Mustafa'nın bu ısrarlı ve kat'î beyân karşısında renk vermeyerek oradan uzaklaşmak istediğini gören **Köse Nihal**, O'nun bileğinden tutarak:

"-Hayır arkadaş!.. Ben bir kere gördüğümü bir daha unutmam! **Şehzâde Mustafa** olmadığınızı söylüyorsanız gömleğinizi açınız bakayım. Göğüs hizasında bir kılıç yarası yoksa sizin **Şehzâde Mustafa** olmadığınızı kabul ederim. Aksi hâlde beni aldatamazsınız!" demesi üzerine **Şehzâde Mustafa**:

"-Git işine arkadaş! Senin saçma sapan iddiaların için ben niye gömleğimi çıkaracakmışım. Ye yemeğini ve defol!.." dedi ve koşarak **Çelebi Efendi**'nin huzûruna çıktı. **Çelebi Efendi**, aşçı yamağı **Mustafa**'yı böyle telâşlı ve âni bir sûrette huzuruna çıkmış olduğunu görünce hayretle sordu:

"-Hayırdır evlâdım, sana ne oldu, betin benzin solmuş!"

"-Efendim, bendenizi saklayınız."

"-Peki neden?"

"-O hâlde önce ben size gerçek hüviyetimi ve yaşadığım mâcerâyı anlatmalıyım!" dedi.

Çelebi Efendi:

"-Yaklaş!" emrini verdi.

Şehzâde Mustafa her seferinde bir-iki adım atarak bu tarîkat şeyhine yaklaşmışsa da her defasında emir tekrarlandı ve **Şehzâde** kendini

Şeyhefendi'nin dizinin dibinde buldu. **Şeyh**, nurlu yüzünde beliren tebessümle O'nun elini, elinin içine alıp vücûdunu kendine doğru çekti ve oturduğu sedirin kenarına ısrarla oturttu. Ve sonra da:

"-Evlâdım!" dedi. "Ben sizin hüviyetinizi biliyorum. Lâkin yaşadığınız mâceradan haberim yoktur. Onu da sizden dinleyeyim!"

Bunun üzerine **Şehzâde Mustafa**, tâ Çubuk Ovası'ndan başlayarak esir edilişini, ayaklarına zincir bağlanmış olduğu hâlde Semerkant'a götürülüşünü, sonra **Timur**'un vefâtı üzerine serbest kalışını, **Almalıklı Şemseddin Efendi**'nin plânı mûcibi olarak mevlevî dervişi kıyafetine girişini, O'nun hayır duâsı ve nasihatlarıyla bir kervana katılıp Konya'ya vâsıl oluşunu bütün teferruatıyla anlattı.

Şehzâde Çelebi Mustafa'nın bu sûretle hayat ve mücâdelesine şâhid olan **Çelebi Efendi**:

"-Oğlum!.." dedi. "Seyr-ü Sülûk, yani tarîkat yolunda ilerleme çilesiz olmaz. Şu dinlediğim hayat hikâyesi bana gösteriyor ki, Cenâb-ı Hak seni bir çile çemberinden geçirmiş. Nâzenîn bir üslupla saray muhîtinde yetişmişken belânın âdetâ bir yağmuruna muhatab olmak, deyme babayiğidin katlanabileceği bir husûs değildir. Seni tebrik ederim."

Bunun üzerine **Şehzâde Mustafa**, **Şeyhefendi**'den niçin kendisini saklamasını istediğinin anlaşılabilmesi için, imârethânedeki eski silâh arkadaşlarıyla karşılaşmasına ve onların

kendisini tanıyışına âid vak'ayı hikâye etti. Bunun üzerine **Şeyhefendi**:

"-Evlâdım!" dedi. "Sır, ağır bir yüktür. Onu herkes taşıyamaz. Bizim mevlevî an'anesinde şöyle bir hâdise nakledilir:

Hazret-i Peygamber, **Hazret-i Ali** -kerremallâhu vecheh- hazretlerine herkesin tahammül edip zabta muvaffak olamayacağı birtakım sırlar tevdî etmiş. O Şâh-ı Velâyet (Velîler Şâhı) **Hazret-i Ali** bu esrârın ağırlığı altında bunalmış ve günlerden bir gün, çölde kör bir kuyunun içine doğru bağırarak bu esrârı ifşâ ve ifâde eylemiş. Gün gelmiş yağmur yağmış kuyu şenlenip taşmış. Civârında bataklık teşekkül etmiş. O bataklıkta kamışlar türemiş. Âşıklardan biri o kamışlardan ney yapmış.

Bir gün o âşık, Medîne'de ney'ini ağulu bir feryad hâlinde inletirken bu sese, **Peygamber** Aleyhissalâtu vesselâm uzaktan muttalî olunca yanındaki **Hazret-i Ali**'ye dönerek:

"-Yâ **Ali**! Sen bizim sırrımızı ifşâ etmişsin!" buyurmuş.

Hazret-i Ali:

"-Evet Ya Rasûlallâh!.. Tahammül edemedim, çölde bir kör kuyunun içine bunları haykırdım!.. Lâkin siz bunu nerden bildiniz?" deyince, **Rasulullâh** -sallallâhu aleyhi ve sellem-:

"-İşte duyduğumuz şu ney sesinde o esrâr terennüm olunmaktadır." buyurmuş.

Bu söylenti doğru olsa da, olmasa da bir gerçeği ifade etmektedir ki, o da sır saklamanın güçlüğüdür. Şimdi sizin eski bir arkadaşınız sırrınıza vâkıf olmuş bulunmaktadır. Muhtemelen o, bu sırrı muhâfaza edemeyecek, hatta belki de Osmanoğulları'nın amansız düşmanlarından birine bu bilgiyi satarak dünyevî bir menfaat temin etmek gâyesine yönelecektir. Akla ilk gelen şudur: Konya'ya yakınlığı sebebiyle merkezi Lârende (Karaman) olan Karamanoğulları, bu sırra vâkıf olacaktır. Sizi nereye saklasam bulurlar. Bir kere bulunca da sizi Osmanlı'ya karşı bir koz olarak kullanmak isteyecekleri muhakkaktır. Gerçi onlar Osmanlı'dan dehşetli bir sûrette korkarlar. Bunu anlamanız için sizin **Timur** nezdinde esârette bulunduğunuz zamana âid işittiğim bir vak'ayı söyleyeyim:

Timur gâilesinden sonra muhterem pederiniz **Yıldırım Beyâzıd Han**'ın şehzâdeleri arasında bir taht kavgası başladığında bu durumdan istifade etmek düşüncesine kapılan Karamanoğulları Beyliği'nin bugünkü beyi **Mehmed Bey** önce Germiyanoğlu Beyliği'ni eline geçirmiş mel'un **Timur**'un ülkesini büyütmüş olmasından istifâde ederek Bursa'yı kuşatmaya yönelmişti. Bursa'yı küçük kardeşiniz **Çelebi Mehmed** nâmına elinde bulunduran **Hacı İvaz Paşa** şehri kahramanca müdafaa etmiş olmasına rağmen bir ara yaralanmış ve Karamanoğlu emeline muvaffak olacakmış gibi bir durum hâsıl olmuşsa da o büyük asker bir yaralı

kaplan gibi şehri korumaya devam ediyormuş. Bu sırada büyük kardeşiniz **Musa Çelebi**, Rumeli'de **Çelebi Mehmed** tarafından mağlub edilip öldürülmüştü. O'nun tahnid edilmiş cesedi kalabalık bir cenâze alayı ile Bursa'ya getirilmekteydi. Karamanoğlu, Bursa'ya yaklaşmakta olan bu kalabalığı, **Çelebi Mehmed**'in bir öncü kuvveti sanıp telâşa kapılmışsa da sonra bunun bir cenâze alayı olduğunu öğrenerek rahatlamış. Lâkin Çekirge'de **Murad Hüdâvendigâr** hazretlerinin kabr-i şerifi yanına defnolunmak üzere getirilmiş bulunan **Musa Çelebi**'nin tahnidini görmek ve O'nun hakîkaten ölüp ölmediğini anlamak için yüzünü görmek merakına kapılmış. Cesedin yakînen tanıdığı **Musa Çelebi**'ye âid olduğunu görür görmez ric'at emri vermiş ve çekilme kararı almış. Lâkin çekilirken de pederiniz büyük mücâhid ve şehid **Yıldırım Han**'ın kabrini açtırarak kemiklerini yaktırmak sûretiyle gûyâ ölümüne sebep olduğu babasının o büyük mücâhidin kemiklerine hakaretle intikamını almaya teşebbüs etmiş.

Musa Çelebi'nin cesedini açtırıp yüzünü gördüğü hengâmda yanında **Harman Danas** adında latîfeci bir nedîmi varmış. O güne kadar bu adamın yapmış olduğu her şakaya ve mübâlâtsız (ciddiyetsiz) sözlere gülüp geçmiş olan Karamanoğlu, O'nun:

"-Beyim!.. Sen bir Osmanoğlu'nun ölüsü karşısında böyle ürküp kaçıyorsun. Ya onlardan birinin dirisiyle karşılaşsan ne yapacaksın?!" demesi

üzerine öfkeye kapılıp kendisini yıllarca eğlendirip tesellî etmiş olan bu nedîmi oracıkta derhal îdam ettirmiştir.

Bugün de Karamanoğulları Beyliği'nin başında muhterem pederinizin mezarını açtırıp kemiklerini yaktırmış olan bu mel'ûn oturmaktadır. Bu îtibarla O'nun seni Osmanlı'ya karşı bir koz olarak kullanmak isteyeceğinden, ölümlerden ölüm beğenmek üzere ya **Çelebi Mehmed**'e karşı çıkmaya veyâhut da idam olunmaya mecbur bırakacağından şüphe edilmez. Kendisi sizin vâsıtanızla Osmanlı sultanı **Çelebi Mehmed**'in başına bir gâile çıkarmaya cüret edemezse, sizi Bizans'a satacağından emin olmalısınız. Bu demektir ki, bundan sonra hayat sizin için **"iki ucu kirli bir değnek"** gibidir. Neresinden tutsanız pisliğe bulaşacaksınız.

Ben önceleri, sanmıştım ki, sizin seyrü sülûk yolunda mânevî terakkînize âmil olacak esâret hayatınızdaki çileler kâfî gelmiş ve bundan sonra sâkin bir derviş hayatı yaşayacaksınız. Halbuki sırrınızın bu sûretle fâş olmasından anlıyorum ki, o çileler başınıza yağmaya müheyyâ belâ yağmurunun bir mukaddimesi imiş. Asıl dehşetli belâlar sizi bundan sonra bekliyor. Siz taht kavgasına girişmeye meyilli olmasanız bile Osmanlı'nın düşmanları hayat-memât meselesi olarak sizi buna zorla da olsa sevkedecektir."

Çelebi Efendi'nin bu sözleri söylediği esnada **Şehzâde Mustafa**, Semerkantta **Almalıklı**

Şemseddin'in benzer sözlerini hatırladı ve kaderin bu çetin imtihanı karşısında aklından intihara kadar herşeyi geçirdiyse de **Çelebi Efendi** âdeta O'nun zihnini okurcasına:

"-Şehzâdem!" dedi. "Bir insanın kendi hayatına kıyması dinimizde asla câiz değildir. Siz bundan sonra **«ya kuzgun leşe, ya devlet başa»** parolasıyla hareket etmeye mecbursunuz. **Çelebi Efendi** belki daha başka şeyler söyleyecekti , lâkin **Şehzâde Mustafa** atılarak:

"-Peki Efendi hazretleri!.. Şimdi ben ne yapmalıyım?" diye sorması üzerine **Şeyhefendi** kendisine şu tedbiri tavsiye etti:

"-Birkaç gün tekkemizin çilehânesinde vakit geçiriniz. Eğer hüviyetinize vâkıf olan **Köse Nihal** dediğiniz arkadaşınız sizin inkârınızla iknâ olmuş ve sizin üzerinizden Karamanoğulları nezdinde bir dünyalığa nâil olmak emeline kapılmamışsa, bu birkaç gün içinde anlaşılır. Çilehâneden çıkarsınız. Çilehâne, dervişlerin zaman zaman terk-i dünya husûsunda iradelerini bilemek için girdikleri mezar tarzında bir dehlizdir. Şüphesiz orada barınmak zordur. Fakat Allâh size dayanma gücü verecektir. Ben de duâ edeceğim." dedi. Sonra elini çırparak meydancılardan birini çağırdı:

"-Bu efendiyi alıp çilehâneye kapatınız. Hâriçten gelip de kendisini soran kim olursa olsun; burada bulunmadığını, âniden tekkemizi terk ederek bir tarafa sıvışıp gittiğini söyleyiniz. Sakın ha

tereddüdlü konuşmayın. Zîra dinimizde bir kötülüğü önlemek için yalan câizdir. Bu hâdise de yalanın câiz olduğu yerlerden biridir. Meydancı temennâlarla huzurdan ayrılarak **Mustafa Çelebi**'yi mezar büyüklüğündeki bir dehlize sokarak üzerine kapağı kapattı. O gün tekkedeki hayat normal seyrinde devam ettiyse de ertesi gün Karamanoğulları Beyliği'ne mensub bir tabur askerin mevlevîhaneyi basarak hoyrat bir üslupla her tarafı aradıkları görüldü. Önüne gelene **Şehzâde Mustafa**'yı soruyor ve onun ânî bir sûrette tekkeyi terkederek sırra kadem bastığı yolunda cevaplar alıyorlardı.

Şehzâde Mustafa'yı teşhis etmiş olan **Köse Nihal** de askerlerle beraberdi. Onlara şehzâdenin boyu-posu, fizîkî görünüşü ile ilgili bilgiler veriyor ve ele geçtiği takdirde gömleğini açıp göğüs hizasındaki kılıç izine bakmalarını tavsiye ediyordu. Karamanoğlu askerleri her tarafı didik didik ettikten sonra ümidsiz bir sûrette ayrılmak üzereydiler ki, daha evvel teşehhüd miktarı bu mevlevîhanede bulunmuş olan bir askerin aklına çilehâne geldi. Arkadaşlarına orayı hatırlatması üzerine hep birlikte çile hücresini aramaya koyuldular ve kısa bir aramadan sonra burasını bularak **Çelebi Mustafa**'yı dışarı çıkardılar. O anda **Köse Nihal**'in ellerini çırparak:

"-Yaşasın bulduk!" diye bağırdığı görülmüştü. Zira o, şu muvaffakiyet neticesinde Karamanoğlu **Mehmed Bey**'den büyük bir bahşiş alacağını biliyordu. Askerler aldıkları tâlimât gereğince

Şehzâde Mustafa'ya gâyet mültefit davrandılar. Zira kendilerine Larende'den yola çıkarlarken **Karamanoğlu Mehmed Bey** şehzâdeyi ellerinden kaçırmamaya dikkat etmekle beraber kendi nezdine mütetayyiben (incitmeksizin) getirmeleri tâlimâtını vermişti. Bu emir gereğince onu beraberlerindeki bir yedek ata bindirerek aralarına almışlar ve onun yol boyunca:

"-Ben **Şehzâde Mustafa** değilim! Yanılıyorsunuz..." tarzındaki ısrarlı inkârlarına aldırış etmeyerek Karamanoğlu **Mehmed Bey**'in huzûruna getirmişlerdi.

Çelebi Mustafa burada da şehzâde olmadığı yolundaki iddiasını tekrarlayınca **Köse Nihal**'in îkazı üzerinde muhâfızlardan biri şehzâdenin gömleğini yırtmış ve onun iddia edildiği gibi göğüs hizasındaki kılıç yarası ortaya çıkmıştı. Öyle ya, bu **Köse Nihal**, Çubuk Ovası'nda yanında bulunmamış olsaydı, O'nun vücûdundaki bu kılıç yarası izini bilmesine imkân yoktu. Bu sebeple **Çelebi Mustafa** itirazlarından vazgeçerek başını önüne eğmek mecbûriyetinde kaldı. Karamanoğlu **Mehmed Bey**, **Yıldırım**'ın bu talihsiz şehzâdesini kullanarak sükûneti yeni avdet etmiş bulunan Osmanlı'ya karşı yeni bir gâile çıkarmanın ağır bedelini düşünerek bunu bir başka Osmanlı düşmanına ciro etmeyi plânlamıştı. Bunun için iki Osmanlı düşmanı ülke vardı. Biri hiç şüphesiz Bizans, diğeri de Eflâk Voyvodası **Mirçe** idi. **Şehzâde Mustafa**'nın Rumeli'de daha başarılı olacağını tahmin

etmekteydi. Çünkü kadîm dostu olan Eflâk Voyvodası **Mirçe** vâsıtasıyla Rumeli'deki ileri gelen akıncıların **Çelebi Mehmed**'den buruk bir güceniklikleri olduğunu duymuştu. Hem **Mirçe** demek, aynı zamanda Bizans demekti. Onlar Osmanlı'ya karşı dâima birlikte hareket ediyorlardı.

Eflâk Voyvodası **Mirçe** ile Karaman Beyliği arasında güvercin postası mevcûd idi. Bu Eflâk sarayında doğmuş bir güvercinin Larende'de, Larende doğumlu birtakım güvercinlerin de Eflâk sarayında muhâfazası ile gerçekleşiyordu. Karaman Beyliği bu şekilde muhâbereyi Osmanlı'nın amansız düşmanı Bizans'la ve hatta Papalık ile bile tesis etmişti. Şimdi, **Çelebi Mustafa**'nın kendi nezdinde olduğunun Osmanlı'nın dirâyetli hükümdarı **Çelebi Mehmed** tarafından haber alınarak O'nun Karaman'a karşı yeni bir sefer tertib etmesini önlemek için elini çabuk tutması gerekiyordu. Bunun için incecik bir kâğıda at kılıyla **Çelebi Mustafa**'nın şâyet kendisine müzâheret vaad ederse **Mirçe** nezdine gönderileceği, bu durumu Bizans kralına da bildirmesi ehemmiyetle tenbihiyle yazıldı. Bu sûretle hazırlanan muhâbere evrâkı Eflâk doğumlu bir güvercinin ayağına rulo hâlinde sarılarak uçurulmuş ve bir hafta sonra da **Mirçe**'den aşırı istekli bir kabul cevabı gelmişti. Bunun üzerine **Şehzâde Mustafa**, Karaman Beyliği'nin birkaç muhafız askeriyle birlikte Sinop'a sevkolunmuş ve oradan da bir tüccar gemisiyle 1419 Temmuzunda Eflâk'a ulaşması temin edilmişti.

Eline, Yıldırım'ın şehzâdelerinden birini geçirmiş buluna Eflâk Voyvodası sevinçten uçuyordu. İkide bir ülkesine akınlar yaptıran Osmanlı'ya karşı bu müstesnâ bir fırsattı. **Çelebi Mustafa**'nın artık hüviyetini gizlemesinin hiçbir ehemmiyeti kalmamıştı. Bu defa önünde açılan yol, Konya'dayken Çelebi Efendi'nin söylediği gibi **"ya kuzgun leşe, ya devlet başa!"** mantığıyla yürünecekti.

III
YA KUZGUN LEŞE, YA DEVLET BAŞA

Eflâk Voyvodası **Mirçe** daimî bir sûrette Osmanlı tehdidi altında bulunduğundan **Çelebi Mustafa**'nın bu sûretle nezdine gelmesinden büyük bir sevinç duydu. O'nu, tâbî olduğu bir hükümdarı istikbal edercesine âlâyişli bir sûrette karşıladı. Bir-iki günlük istirahat ve hasbihâlden sonra plânını açıkladı ve:

"-Şehzâdem!.." dedi. "Ben size taç ve tahtınıza kavuşmanız için her türlü yardımı yapacağım. Bundan emin olabilirsiniz. Lâkin bu yetmez. Küçük kardeşiniz **Çelebi Mehmed**, siz buralarda yokken diğer kardeşlerine karşı zaferler kazandı. Onları bertaraf etti. Durumunu bir hayli kuvvetlendirdi.

Bu sebepledir ki, Bizans imparatoru **Manuel**'in desteğini sağlamak mecbûriyetindeyiz. O ise kardeşiniz **Mûsâ Çelebi**'nin bir aralık İstanbul'u kuşatmaya kalkışmış olması sebebiyle O'nun rakibi

bulunan **Çelebi Mehmed**'e yaklaşmış ve O'nunla dost olmuştur. Bu dostluk hâlen de devam etmektedir. Bu yüzden O'nun başlangıçta bize açıktan açığa ciddî bir destek vereceğinden ümitvâr değilim!.. " dedi.

Mustafa Çelebi:

"-Peki, Rumeli beyleri ve akıncılarının hâli nicedir?! Onlardan bir hayır umulur mu?!.." diye sorunca **Mirçe**:

"-Onların aralarında bazı küskün ve gayr-i memnunlar olduğunu işitiyorum. Şansımızı deneyeceğiz. Birer ulakla onlara sizin nâmınıza bir dâvet mektubu göndererek kendilerini buraya çağırmayı düşünüyorum. Unutmamak lâzımdır ki, harekâtımızın başlangıcı burası, yani Rumeli'dir. Rumeli'deki Osmanlı kuvvetlerini yanımıza alamazsak sırf benim, hatta Bizans'ın sağlayacağı destekle **Çelebi Mehmed**'e karşı ciddî bir başarı elde etmemiz mümkün değildir!.." dedi.

Gerçekten de herşeyden önce durumdan Bizans imparatoru **Manuel**'i haberdâr etmek ve O'nun desteğini sağlamak gerekiyordu. Zira **Mirçe** de gâyet haklı olarak **Çelebi Mustafa** ile artık otoritesini iyice te'sis etmiş bulunan **Çelebi Mehmed** arasında çıkacak bir kavgada güçlükleri tek başına göğüslemeyi göze alamıyordu. Zira daha önceki **Şehzâde Süleyman**, **Şehzâde Musa** ve **Mehmed Çelebi**'ler arasındaki kargaşa ve çatışmada bazen birini, bazen de diğerini tutmak sûretiyle Osmanlı

vahdeti aleyhine faaliyet gösterdiğinden haraca bağlanmıştı. Diğer taraftan akıncılar ikide bir ülkesine saldırıyor ve her tarafı yakıp yıkıyorlardı. Bu sebeple başındaki belâyı daha ziyâde büyütmekten korktuğu için durumu bir ulak vâsıtasıyla derhal Bizans kralına bildirmiş ve O'ndan da -ummadığı bir şekilde- müzâheret (yardım) vaadi almıştı.

Bununla beraber **Mirçe**'nin de belirttiği gibi daha önceki **"Şehzâdeler Kavgası"**nda **Musa Çelebi**'nin Bizans'ı muhâsara ettiği hengâmda İmparator **Manuel** mecbûren **Çelebi Mehmed**'e yaklaşmış ve O'nunla dostluk tesis etmişti. Bu yaşlı hükümdar, **Çelebi Mehmed** karşısında müşfik bir baba tavrıyla hareket ediyor ve O'nunla dostâne münâsebetler içinde bulunuyordu. Bu sebeple durup dururken, bilâ-sebeb tavır değiştirmeyi doğru bulmayıp bunu belli bir zamana ta'lik etmeyi düşündüğünden:

"-Siz harekete geçin. Ben de bilâhare bütün imkânlarımla sizi destekleyeceğim!" tarzında bir cevap vermişti. Buna ilâveten **Çelebi Mustafa**'nın ilk faaliyet sahası olarak Selânik ve Teselya civarını tavsiye ediyordu. Muvaffakiyetsizlik hâlinde Selânik vâlisi **Laskaris**'in işe müdâhelesiyle kendisinin de tavır değiştirme fırsatı bulacağı yolunda **Mirçe**'ye tavsiyelerde bulunmuştu. **Mirçe**, asıl destek göreceği Bizans imparatoru **Manuel**'in biraz gecikerek işe dahil olmak isteğini anlayınca civardaki akıncı beylerine **Çelebi Mustafa**'nın tarafından yazılmış bir

mektup göndermeyi ve bazı küskün akıncı beylerinin desteğini sağlamayı ciddiye aldı. Rumeli'nin her tarafına yayılmış bulunan akıncı beylerine derhal birer mektup göndererek **Çelebi Mustafa** nâmına onları sarayına dâvet etti.

Akıncı beylerinin bir çoğu Osmanlı'nın amansız bir düşmanı olan **Mirçe** vâsıtasıyla yapılmış olan bu daveti tereddütle karşılamış, işin içinde bir şehzâde bulunmasından dolayı da durumu zihinlerinde netleştirmek isteyen pek az kimse bu dâvete icâbet etmek istemişti. Bunların başında Niğbolu sancakbeyi **İzmiroğlu Cüneyt Bey** geliyordu. **Cüneyt Bey**, mâiyetinde eyâlet askerlerinin ekseriyetini iknâ edip peşine takarak Eflâk'a gelmiş ve **Şehzâde Mustafa**'ya biat ederek, askerleriyle birlikte emrinde olduğunu bildirmişti. Çünkü bu sûretle ortaya çıkacak kargaşa, O'nun yıllardan beri beklediği bir şeydi. Bu yüzden **İzmiroğlu Cüneyt Bey**'in **Şehzâde Mustafa**'yı kıyâma teşvik husûsundaki tehâlükünün (şiddetli arzusu) Eflâk Voyvodası **Mirçe**'den ziyâde olduğu görülüyordu. Çünkü O, Osmanlı'ya herkesten fazla husûmet duyan bir kimseydi. Aslında **Cüneyt Bey**'in **Şehzâde Mustafa**'ya bu sûretle iltihâkı büyük bir tâlihsizlikti. Çünkü O, karaktersizliği sâbit olmuş, şahsî hırsları peşinde koşan mâcerâcı bir adamdı. Bunu anlamak için O'nun bundan evvelki mücâdelelerine kısa bir göz atmak kâfîdir. **İzmiroğlu Cüneyt Bey**, Selçuklu'dan sonra Anadolu Türk Birliği'ni parçalayan beylikler sırasında teşekkül etmiş

Aydınoğulları Beyliği'nin, son beyi idi. Beyliğinin merkezi, Ayasluğ (Selçuk)'du.

Timur gâilesinden sonra şehzâdeler arasında çıkan mücâdelede ilk olarak yıldızı parlayan **Şehzâde Süleyman Çelebi**, hükümdarlığını ilân ettiği hengâmda (1406) O'nun nâmına hareket eder gibi görünmüştü. Bununla beraber asıl maksadı fırsattan istifade ederek arazisini genişletmekti. Bunun için sağa-sola tecâvüz etmekten geri kalmıyordu. Bu durumu farketmekte gecikmeyen **Şehzâde Süleyman**, Edirne'den hareketle O'nu te'dip maksadıyla Anadolu'ya geçmişti. **Şehzâde Süleyman**'ın müdebbir veziri **Çandarlı Ali Paşa**, bu Rumeli'den Anadolu'ya geçişin sebebi olarak **Cüneyt Bey**'in gösterilmesini tavsiye etmiş ve hareketin gayesi böylece duyurulmuş olmasına rağmen aslında **Süleyman Çelebi**, Rumeli'deki hâkimiyetini Anadolu'ya da teşmil etmek gâyesini güdüyordu. Fakat **Çelebi Mehmed**'i tahrike vesile olacağı düşüncesiyle bu gâyeyi setrederek (gizleyerek) hedef olarak **Cüneyt Bey**'in tenkilini gösteriyordu. **Şehzâde Süleyman** giriştiği bu harekât neticesinde, henüz Amasya ve Ankara dolaylarında bir hâkimiyet te'sis etmiş bulunan **Çelebi Mehmed**'le karşılaşmadan kolaylıkla Bursa'ya girmiş ve bu sûretle elde ettiği otoriteyi bir kat daha takviye etmiş bulunuyordu.

Bu harekâtın asıl hedeflerinden birisi kendisi olduğunu bilen **İzmiroğlu Cüneyt Bey**, sağa-sola

koşarak Osmanlı muhalifi diğer beylerden yardım talep etmiş ve Karamanoğulları ile Germiyanoğulları beyliğini ikna ederek onlardan büyük ölçüde askerî destek sağlayarak **Süleyman Çelebi**'nin saldırısına karşı gerekli hazırlığı ikmâl etmiş bulunuyordu. O derecede ki, kendi askerleri ve bu iki beylikten gelen yardımcı kuvvetler elli bin kişiyi aşmıştı. **Şehzâde Süleyman**'ın emrinde ise ancak yirmibeş bin kişilik bir kuvvet vardı. Bu hazırlığı haber alan **Şehzâde Süleyman**, ordusuna Aydınoğulları Beyliği'ni hedef göstererek harekete geçti.

Tedbirli veziri **Çandaroğlu Ali Paşa**, eskiden beri tanıdığı **Cüneyt Bey**'e bir mektup yazarak Karaman ve Germiyan Beyliği'nin kumandanlarının **Şehzâde Süleyman**'la el altından anlaşmış bulunduklarını ve kendisini yakalayarak O'na teslim edeceklerini inandırıcı bir üslupla yazıp gönderdiği mektupla bildirmişti. Buna inanan **Cüneyt Bey**, müttefiklerince bir ihânete uğramaktansa ya kaçıp kurtulmayı veyahud da **Şehzâde Süleyman**'a dehâlet etmeyi düşündü. **Şehzâde Süleyman**'ın Ayasluğ'u muhasara edip karargâhını şehre yakın bir yere kurduğunu görünce bir gece ânî bir sûrette şehirden kaçıp müttefiklerine sezdirmeden **Şehzâde Süleyman**'ın çadırına gelmişti. Kendini acındırmak için boğazına bir ip bağlamış ve **Şehzâde**'nin ayaklarına kapanarak af dilemişti:

"-Bu âzâd kabul etmez köleniz yanlış anlaşılmaktan dolayı muzdariptir. Karaman ve

Germiyan askerlerini ben dâvet etmiş değilim. Onlar sizin Aydınoğulları Beyliği üzerine yürüyeceğinizi duyunca yok edilme sırasının daha sonra kendilerine geleceğini düşünerek dâvetsiz bir misafir hâlinde başıma üşüştüler. Ben de onların ihânetine ortak olmamak için işte huzûrunuza boynumdaki iple geldim. İsterseniz onu sıkıp beni öldürebilirsiniz. Fakat afvetmek her hâlde sizin gibi âlicenâb bir hükümdara daha iyi yakışır!" demiş ve afvedilerek Ohri Sancakbeyliği'ne tâyin edilmişti.

Daha sonra **Emir Süleyman**, **Musa Çelebi** tarafından bertaraf edilmiş ve bu mücâdeleyi fırsat bilen izmiroğlu **Cüneyd Bey**, Ohri'deki vazifesini bırakıp tekrar eski beyliğine gelmiş ve Osmanlı'ya kaptırdığı topraklarında beyliğini yeniden canlandırmıştı. Bu harekât hiç şüphesiz **Çelebi Süleyman**'a karşı bir ara zor durumda bulunan **Musa Çelebi**'nin teşvikiyle vâkî olmuştu. Çünkü bu iki kardeş Rumeli'de mücâdele hâlinde idiler. **Çelebi Süleyman**'ın **Cüneyt Bey** gâilesi dolayısıyla kuvvetlerin ikiye bölüneceğini ve bir kısmının mecburen Anadolu'ya geçeceğini düşünmüştü. Hakikaten böyle olmuş, **Çelebi Süleyman**, kardeşi **Musa** ile mücadelesine tercih ederek **Cüneyt Bey**'i tepelemeyi düşünmüş ve bu sebeple Anadolu'ya geçmeye mecbur kalmıştı. **Cüneyt Bey**, ikinci defa mağlub ve perişan olarak **Şehzâde Süleyman**'dan af dilemek mecburiyetinde kalmış ve yine afvolunarak Niğbolu Sancakbeyliği'ne tâyin edilmişti.

İşte **Şehzâde Mustafa**'nın ortaya çıktığı şu sırada tekrar sancağını terk ederek ve bu defa emrindeki askerleri de yanına alarak Eflâk'a gelmiş ve **Şehzâde Mustafa**'ya biat etmiş bulunuyordu.

Bir kısım akıncı beyi ile **İzmiroğlu Cüneyt Bey**'in bu sûretle **Şehzâde Mustafa**'ya ilhak ettiği haberi, O'nun küçük kardeşi ve artık hâkimiyetini oldukça tescil etmiş bulunan **Çelebi Mehmed**'e ulaşınca derhal **Şehzâde Mustafa**'nın uydurma bir şahsiyet olduğu yolunda karar alınmış ve bu dîvân kararı Rumeli ve hatta Anadolu'daki bütün vilâyetlere tebliğ edilmiştir. Bunda **"Düzmece Mustafa"** adıyla tanımlanmış olan bu şahsa yardım edenlerin rütbeleri ne olursa olsun derhal idam edilecekleri kat'î bir lisanla her tarafa duyurulmuştu.

Diğer taraftan **Çelebi Mehmed**, **Düzmece Mustafa**'nın toparlanıp kuvvetlenmesine meydan vermemek için harekete geçerek O'nun tepelenmesine teşebbüs etmiştir. Bu sırada **Düzmece Mustafa** ve etrafındakiler Selânik ve Teselya civarında faaliyet gösteriyor ve sağdaki-soldaki kasabalarda O'nun hâkimiyetini te'sis etmeye çalışıyorlardı. Henüz sadra şifâ bir netice elde edemeden ve emirlerinde sadece üç-beş bin kişilik bir kuvvet toplanmışken karşılarında **Çelebi Mehmed** kumandasında büyük bir ordu görünce afalladılar. Kısa zamanda parçalanıp dağılarak sağa sola kaçmak mecbûriyetinde kaldılar. İlk sığınacakları yer, hiç şüphesiz Selânik'ti. **Düzmece Mustafa,**

Cüneyt Bey ve bir kısım akıncı beyleri Selânik'e sığınmış, topladıkları askerlerinse bir kısmı öldürülmüş, bir kısmı ise tabana kuvvet kaçıp dağılmış ve izlerini kaybettirmişlerdi.

Çelebi Mehmed, Selânik'i kuşatarak vâli **Laskaris**'ten âsîlerin teslimini istedi. Bizans valisi **Laskaris**:

"-İmparatorun müsaâdesi olmadıkça bu talebi yerine getiremem!" cevabını verince **Çelebi Mehmed**, dostu olan Bizans hükümdarı **Manuel**'in bir vilâyetini bu vesileyle ele geçirmeyi –zamanın nezâketi yüzünden- doğru bulmadığından Bizans imparatoruna aynı taleple müracaat edince O'ndan şu cevabı almıştır:

"-Sen benim evlâdım, ben de senin baban makamında olmayı kabul ederek bu husûsta ahidleşmiş bulunmaktayız. Eğer ettiğin yemini tutmak istemiyorsan, sen bilirsin. Unutma ki, haksız olanları Allah'ın adâleti cezalandırır. Bana ilticâ edenleri sana teslim etmek husûsundaki teklifini yerine getirmek değil, duymak bile istemem.

Bununla beraber bizim iman ettiğimiz ekanim-i selâseye (teslîs) yemin ederim ki, hükümdarlığın devam ettiği ve sen hayatta bulunduğun müddetçe **Mustafa** ile **Cüneyt** ve arkadaşları nezdimde mahpus kalacaklardır."

Çelebi Mehmed, teklifinin bu sûretle reddedildiğini görünce Selânik muhâsarasını kaldırarak Edirne'ye döndü. Çünkü O da, bir müddet

daha Bizans'la iyi bir münâsebet içinde bulunmayı, başına yeni gâileler açmaya tercih ediyordu. Selânik muhâsarası bertaraf edilince Selânik valisi **Laskaris**, İmparatordan şu emri aldı:

"-Mültecileri gayet emniyetli bir sûrette muhafaza altında İstanbul'a gönderiniz!.."

Denilen yapıldı ve esirler İstanbul'a gönderildiler. Lâkin İstanbul, büyük bir şehirdi. Bu kadar kalabalık bir mültecî topluluğunu burada göz hapsinde bulundurmanın güçlüğü ve masrafı kısa sürede anlaşıldığından mülteciler aynı sıkı tedbirler alınarak Limni Adası'na gönderildiler. Bizans İmparatoru bu mültecîleri kendi menfaati için kullanmak istediğinden **Çelebi Mehmed** nezdine bir elçi göndererek bunların bakım ve gözetme masrafları olarak yıllık üç yüz bin akçe talep etti. Elçi, imparator adına bu para verildiği takdirde mültecîlerin **Çelebi Mehmed** sağ olduğu müddetçe salıverilmeyeceği hususunu taahhüd etmekle beraber **Çelebi Mehmed**'in vefatından sonra O'nun haleflerinin Bizans'a karşı takınacakları tavra göre hareket edileceğini bildirmişti.

Bu taleb kabul edilerek Bizans'a istenilen meblâğ verildi. Lâkin **Çelebi Mehmed** bunların kendisinden sonra serbest bırakılacağını ve devletin başına yeni bir gâile açılmak isteneceğini anlamıştı.

1420 yılında **Çelebi Sultan Mehmed**, İstanbul yoluyla Anadolu'ya geçmek üzere Bizans'a geldi. Hükümdarın casusları **Çelebi**'nin Anadolu'ya

geçtikten sonra İstanbul'u muhâsara etmek niyetinde olduğunu, bundan dolayı da hazır ellerine geçmişken yanındaki birkaç kişiyle birlikte tevkif edilmesinin uygun olacağını söyledilerse de İmparator **Manuel** buna teşebbüs edemedi. **Çelebi Mehmed**'i bir imparatora lâyık bir şekilde İstanbul'da karşılayıp ağırladı. Birlikte Üsküdar'a geçtiler. **Çelebi Mehmed**, İzmit yoluyla Bursa'ya geldi. Kışı Bursa'da geçirdikten sonra 1421 ilkbaharında Gelibolu yoluyla Edirne'ye döndü. O'nun Edirne'ye avdet ettiğini duyan imparator bir elçi göndererek O'nun İstanbul hakkında şâyî olduğu gibi kötü bir şey düşünüp düşünmediğini anlamak istedi. **Çelebi Mehmed**, bu Bizans elçisini hastalığını bahâne ederek birkaç gün oyaladı. Hâlbuki hastalığı basit bir şey değildi. Kendisine nüzul isabet etmiş ve bu hastalıktan kurtulamayacağını anlamıştı. Paşalarını etrafına toplayarak:

"-Limni Adası'nda mahpus bulunan **Düzmece Mustafa**'nın orada tutulması benim hayatımla kâimdir. Bu sahtekâr Bizans İmparatoru'nun vefatımı haber alır almaz O'nu serbest bırakacağından ve hatta askerle destekleyeceğinden emin olmalısınız. Bu sebeple ölümümü gizli tutunuz. Tâ ki, büyük oğlum **Murad** payitahta gelip padişahlığı ilân olununcaya kadar!.." dedi. Ve sonra da kendilerine şu vasiyeti yaptı:

"Benim vefâtımdan sonra iki küçük oğlum **Yusuf** ile **Mehmed**'i Bizans'a gönderiniz. Zira

ağabeylerinin onların isyan etmelerinden korkarak kendilerini telef etmesini istemem!"

Paşalarına bu sözleri söyledikten sonra **Çaşnigirbaşı Elvan Bey**'i büyük oğlu **Murad**'ı payitahta davet için Amasya'ya gönderdi. **Elvan Bey**, Amasya'ya ulaşıp babasının ağır hastalığını bildirmesi üzerine **Şehzâde Murad**, yıldırım süratiyle Bursa'ya doğru yola çıktı. Ne yazık ki, O, Bursa'ya ulaşmadan önce **Çelebi Mehmed** Edirne'de vefat etti. (1421) Vefâtı kırk gün müddetle askerden ve Bizans elçisinden gizlendi. **Hacı İvaz Paşa**'nın tavsiyesiyle Karamanoğlu üzerine bir sefer yapılacağı ve Kapıkulu askerlerinin Biga'da toplanması gibi sağa-sola sun'î emirler bildirildi. Anadolu Beylerbeyi'ne ferman gönderilerek Biga'ya gelmesi emrolundu. **Çelebi Mehmed**'i ortalıkta göremeyen askerler zaman zaman:

"-Efendimize ne oldu? Neden divana çıkmaz?" gibi suâllerle havayı bulandırmak istedilerse de vezirler padişahın hasta olduğunu, hekimlerin divana iştirakini men etmiş bulunduğunu söyleyerek işi savsakladılar.

Bu sırada **Çelebi Mustafa** ve mâiyetindekiler Limni Adası'nda sıkı bir kontrol altında tutuluyorlardı. Bizans elçisi, **Çelebi Mehmed**'le görüşmek için bir hayli bekledikten sonra emeline muvaffak olamayınca Bizans'a avdete karar vermiş, fakat bu avdetten önce de **Sultan Mehmed**'in vefat ettiğini öğrenmişti. Yollar kesilmiş ve hiçbir tarafa kuş bile

uçurtulmazken Bizans sefiri Bizans'a nasıl ulaşacaktı. Hakîkaten binbir güçlükle ve Mora tarikıyla Bizans'a dönebildi ve **Çelebi Mehmed**'in vefatı haberini **Manuel**'e bildirebildi.

Manuel için Osmanlı'ya yeni bir düşmanlık tezgâhlamanın imkânı doğmuş oluyordu. Bunun için elindeki koz, **Sultan Çelebi Mehmed**'in iki küçük şehzâdesi hakkındaki vasiyeti ile Limni Adası'nda bulunan büyük kardeşi **Çelebi Mustafa** idi. Artık bu iki kozu kullanarak tavır değiştirmenin mevsimi zuhûr etmiş bulunuyordu. Bu sûretle hasmımın hasmı dostumdur mantığıyla tâlih bir kere daha **Çelebi Mustafa** veya **Düzmece Mustafa**'ya yâr ve yâver olacaktı. Ama nasıl?

1421 yılında **Çelebi Sultan Mehmed**'in vefatı üzerine O'nun oğlu **Şehzâde Murad**, **"II. Murad"** ünvanıyla tahta çıktığının ertesi günü Bizans elçilerini karşısında gördü. Gûyâ yeni padişahın cülûsünü tebrike gelmişlerdi. Herhangi bir sûrette öğrenmiş bulundukları **Sultan Çelebi Mehmed**'in vasiyetini ileri sürerek O'nun küçük şehzâdeleri **Yusuf** ile **Mehmed**'in Bizans'ta muhafaza edilmek üzere kendilerine teslimini istediler ve aba altından sopa göstererek **Çelebi Mustafa**'nın bırakılabileceğini îmâ ettiler. Bu bir vasiyetti. Herhangi bir anlaşmanın bir maddesi değildi. Binâenaleyh bu tek taraflı irâdeye itibar olunmasını istemek Bizans'ın hakkı değildi. Lâkin onlara bir bahâne lâzımdı. **Sadrazam Beyâzıd Paşa**, elçilere müslüman evlâdının müslüman

olmayanlar nezdinde terbiye görüp yetişmesinin şer'an câiz olmadığını, şeriate aykırı bir vasiyete ise uymak icab etmediğini söylemesi üzerine, elçiler elleri boş olarak Bizans'a döndüler.

Bu durum Bizans imparatoru **Manuel**'e tavır değişikliği için gerekli bir bahâne kazandırmış oluyordu. Kumandanlarından **Dimitrios Laskaris**'i iyice donatılmış on kadırga ile Limni Adası'na gönderdi. Bu kumandan, imparator adına **Düzmece Mustafa** ile pazarlığa başladı. Kendisinin Bizans tarafından desteklenip Osmanlı tahtına geçmesi sağlandığı takdirde onlara terk edebileceği yerler uzun uzun pazarlıklarla kararlaştırıldı. Buna göre **Düzmece Mustafa** muvaffak olduğu takdirde Gelibolu'yu, Buğdan hududuna kadar Karadeniz kıyı şeridini ve Aynaros'a kadar Ege kıyılarını Bizanslılara terk etmeyi kabul etti. Bu husus, karşılıklı yeminlerle te'yid olundu. Kumandan, İncil **Düzmece Mustafa** da Kur'ân üzerine el basarak taahhüdlerini yerine getirecekleri hususunda birbirlerine teminat verdiler.

Düzmece Mustafa, Limni'deki hapis hayatından bunalmış, bir an önce serbest kalmayı istiyordu. Diğer taraftan hüviyeti belli olduğundan hayatını sıradan bir vatandaş gibi devam ettirmesine imkân yoktu. Cebrî olarak girdiği bu yolda artık **"ya kuzgun leşe, ya devlet başa"** mantığı ile hareket etmeye mecburdu.

IV
KISA SÜREN BİR TÂLİH

Limni Adası'nda imparatorun vazifelendirdiği kumandan **Dimitrios Laskaris** ile **Düzmece Mustafa** arasında karşılıklı tâviz ve taahhütler, yeminlerle te'yid olunduktan sonra mültecî veya mahpuslar kadırgalara bindirilerek Gelibolu'da karaya çıkarıldılar. Burada kale muhafızı hâriç olmak üzere civardaki bütün halk, **Düzmece Mustafa**'nın etrafında toplandı. Buradan tekrar Rumeli'deki bütün akıncı beylerine mektuplar gönderilerek **Düzmece Mustafa**'ya iltihâka dâvet olundular. Bu defa umulandan daha büyük bir başarı sağlandı. Bu sırada Rumeli beylerinin bir çoğunda devlete karşı bir burukluk mevcud idi. Diğer taraftan henüz tahta geçmiş olan on sekiz yaşındaki **II. Murad**'a nisbeten **Düzmece Mustafa**, daha kâmil bir yaşta ve daha muktedir görünüyordu. Bu itibarla nâmlı akıncı beylerinden **Turhan Bey**, **Gümlüoğlu** ve **Evranoszâdeler**'le pek çok akıncı beyi **Düzmece Mustafa**'nın etrafında toplandılar.

Gazâ ve fetihleri şiâr edinmiş bulunan bu tecrübeli kumandanlar, **Düzmece Mustafa**'nın Bizans'a verdiği tâvizlerden habersizdiler. Bu husûs kendilerinden sıkı sıkıya saklanmıştı. Zira değil böyle kan dökülerek kazanılmış olan toprakları terk etmek, onlar gazâya devam etmeyerek âtıl kalan padişahları bile beğenip kabul etmeyecek bir hâlet-i rûhiye içindeydiler. Bu bakımdan **Şehzâde Mustafa**'nın Bizans hükümdarına verdiği tâvizleri bilseler, O'nun etrafında toplanmalarına imkân yoktu.

Gelibolu kalesi, **Çelebi Mehmed** tarafından tahkim edilmiş ve oraya ehemmiyetli bir miktar asker yerleştirilmişti. **Düzmece Mustafa** henüz karaya çıkmadan, **Cüneyt Bey**, ekseriyeti Bizans askeri olan bir birlikle kaleyi muhasara etmiş ve çetin bir mücâdeleden sonra burasını ele geçirmişti. Bunun üzerine karaya çıkan **Düzmece Mustafa** kaleye girmiş ve burasını kendisine üs hâline getirdi. Kalede yaşayan ileri gelen insanları toplayarak onlara başından geçen macerayı anlatıp **Yıldırım**'ın Çubuk Ovası'nda kaybolan oğlu olduğunu isbat ve izah etti. Aynı şekilde sağdan soldan davet edilerek buraya celbolunmuş Rumeli beyleri de iknâ olunarak daha ilk adımda hatırı sayılır bir kuvvet vücuda getirilebilmiştir.

Bu hâdiseler, Gelibolu yarımadasında böylece cereyan ederke bu durum kısa bir zaman zarfında Bursa Sarayı'nda duyuldu. **Sultan II. Murad** başkanlığında derhal Dîvân toplanmış ve durum

müzâkere edilmiştir. Divan'da Veziriâzam ve Beylerbeyi **Beyâzıd Paşa** ile **Çandarlı İbrahim** ve üçüncü vezir **Hacı İvaz Paşa**'lar ve **Timurtaş Paşa**'nın üç oğlu **Umur**, **Ali** ve **Oruç** beyler hazır bulundular. **İbrahim Paşa** ile **Hacı İvaz Paşa**, **Mustafa Çelebi** üzerine **Beyâzıd Paşa**'nın gönderilmesini teklif ettiler. **Timurtaş Paşa**'nın oğulları ise Bizans desteğine dikkat çekerek hâdiseyi küçümsememek gerektiğini söylediler ve bu seferin Padişah kumandası altında yapılmasında ısrar ettiler. Nihâyet asıl şöhretini Rumeli muhârebelerinde elde etmiş olan **Beyâzıd Paşa**'nın geçmiş tecrübelerine istinâden **Düzmece** üzerine gönderilmesine karar verildi.

Bu sırada **Şehzâde Mustafa** ile **Cüneyt Bey** ve bir kısım akıncı, Bizans kuvvetleriyle birlikte Rumeli'de faaliyet gösteriyor ve etraftaki köy ve kasabalarda **Şehzâde Mustafa**'nın hâkimiyetini te'sis etmeye çalışıyorlardı.

Dîvan'da alınan karar gereğince **Şehzâde Mustafa**'nın **"Düzmece Mustafa"** veyahut da **"Sahte Mustafa"** olarak ilân edilmesi için bir kere daha Anadolu ve Rumeli'deki bütün eyâletlere berâ-yı mâlumât (mâlumat olsun diye) emirler gönderilmiş ve O'na iltihak edenlerin hiç acımaksızın katledileceği duyurulmuştu. Bu sûretle artık **Şehzâde Mustafa Çelebi** daha yaygın bir hâl alan **"Düzmece"** lâkabıyla anılmaktan kurtulamayacaktı.

Gelibolu yolu kapalı olduğundan **Beyazid Paşa** buradan karşıya geçemeyecekti. Bunun için **Yıldırım Beyâzıd** tarafından yaptırılmış olan boğazın Anadolu yakasındaki Güzelcehisar'dan Rumeli topraklarına geçti. Bizans İmparatoru, **Beyâzıd Paşa** ve emrindeki bu kadar az bir kuvvetin Rumeli'ye geçişine mâni olmadı. Zira bunda bir tehlike görmemişti. Bilâkis **Beyâzıd Paşa**'nın -muhtemelen- mağlûbiyeti ile hâdisenin Osmanlılar için daha fazla vehâmet kazanacağını düşünmüştü.

Az bir müddet sonra gelişen hâdiseler, İmparator **Manuel**'i haklı çıkaracağı hâlde aksine Osmanlı paşalarının bir kısmında **Çelebi Mustafa**'nın henüz faaliyete geçmiş bulunmasından dolayı emrindeki kuvvetlerin ehemmiyetli bir yekûn tutmayacağı düşüncesi hâkimdi.

Bu sebeple bir kısım asker de Rumeli'deki beylerden tedârik etmiş bulunan **Beyazid Paşa, Çelebi Mustafa** kuvvetleri üzerine yürüdü. İki ordu, Selânik'in kuzeyindeki Sazlıdere mevkiinde karşılaştılar. Burası bataklık bir yerdi. Taarruza geçmeden evvel **Beyazid Paşa**, kendi askerlerine **Çelebi Mustafa**'nın **"Düzmece"**, yani **"uydurma"** bir şahsiyet olduğunu; gerçek **Çelebi Mustafa**'nın Çubuk Ovası'nda şehid düştüğünü, bir türedi şahsiyetin fırsattan istifade ederek O'nun rolünü oynamaya kalkıştığını, bu durumun Osmanlı'nın amansız düşmanı Eflâk Voyvodası ve Bizans'ın desteğiyle dahî sâbit bulunduğunu uzun uzun

anlattıktan sonra bu husûstaki Dîvân kararını okuttu. Askerlerini gerçekten bir sahtekârla mücâdele etmek mevkiinde bulundukları husûsunda ikna edebildiği zannında bulundu. Bununla da kalmayarak eskiden beri tanıdığı ve **Şehzâde Mustafa**'nın yanındaki akıncı beylerine de durumu aynı sûrette ifade eden mektuplar yazdı.

Bütün bu tedbirler sadra şifâ bir netice vermedi. **Beyâzıd Paşa** emrindeki kuvvetlerin önce sağ kolu, sonra ise sol kolunda bulunan askerler; **Düzmece Mustafa** tarafına geçtiler. Zira **Düzmece Mustafa** ve emrindeki akıncı beyleri de **Beyâzıd Paşa**'nın taktiğinin aynısını tatbik ederek O'nun emri altındaki kumandanlara gizlice mektuplar göndererek **Şehzâde Mustafa**'nın Osmanlı saltanatı için daha haklı bir vâris olduğu husûsunu yeminlerle teyid eden ve O'nun **Yıldırım**'ın gerçek oğlu olduğunu bildiren mektuplar göndermişlerdi. Bu mektuplar müessir olmuş ve **Beyâzıd Paşa** kuvvetleri birkaç saat içinde cephe değiştirip karşı tarafa geçmişti. Fakat asıl müessir cesûr ve iyi hatip olan **Düzmece Mustafa**'nın **Beyâzıd Paşa** kuvvetlerine doğru yüksek sesle ve duyguları tahrik edici bir hitâbede bulunmuş olmasıydı.

Gür sesli, yaşadığı çilelerle olgunlaşmış, yaşça da kemâle ermiş bulunan **Düzmece Mustafa**, yağız atı üzerinde ayağa kalkarak **Beyâzıd Paşa**'nın askerlerine şöyle bağırmıştı:

"-Siz, bu devlete hizmet için nice gazalara iştirak etmiş yiğit Osmanlı askerlerisiniz!.. Bir Osmanlı şehzâdesine ok atmak, kılıç sallamak sizin gibi tecrübeli askerlere yakışır mı?!.. Başınızdaki kumandan, kasden bana bir **"Düzmece"** lâkabı takmış bulunmaktadır. Bu yalana nasıl inanabiliyorsunuz?! Ben Çubuk Ovası'nda **Timur**'a karşı harbederken sizin tarafını tuttuğunuz küçük kardeşim **Çelebi Mehmed**'in cepheyi terk edip kaçmış bulunduğunu hatırlayınız. Bu yalanın sahibi O'dur. Şimdi de O'nun çocuk yaştaki oğlu **Şehzâde Murad**, aynı yalan ve iftira üzerinde ısrarla durmakta ve sizi bana karşı harb etmek üzere buraya göndermiş bulunmaktadır.

Ben Çubuk Ovası'nda yaralanmıştım. (Bu sırada göğsünü açarak) İşte orada aldığım kılıç yarasının izi!.. Etrafımda bir çok akıncı var. Onlar benim, babam **Yıldırım Han**'ın oğlu olduğuma inanarak yanımda yer aldılar. Zira **Çelebi Mehmed**'den daha büyük olduğumu ve Osmanlı tahtı için daha haklı bir vâris bulunduğumu takdir ve kabul ederek benimle kader birliği ettiler. Bu demektir ki, küçük kardeşim **Çelebi Mehmed,** Osmanlı tahtında bir gâsıbtı. O böyle olunca oğlu **Murad**'ın durumunu takdir etmeyi de size bırakıyorum. Siz de bu tarafa geçiniz!.. Nîmetiyle perverde olduğunuz **Yıldırım Han**'ın bu evlâdına kılıç çekip ok atmayınız. Aksi hâlde büyük bir vebâlde kalırsınız!..

Ben çileli bir esâret hayatı yaşadım. **Timur** ve kumandanları, devletimizin düşmanı idiler. Siz de onlar gibi zâlimlerden olarak bana karşı kılıç mı kullanacaksınız?! Bu vebalden sakının ve haydi hep birlikte bu tarafa geçin!.."

Asıl bu sözler müessir olmuş ve **Beyâzıd Paşa**'nın kuvvetleri birkaç saat içinde **Düzmece Mustafa**'nın cephesine iltihak etmiş bulunduğundan artık başka şansı kalmayan **Beyâzıd Paşa** da teslim olmak mecbûriyetinde kaldı.

Devlete bunca yıl hizmet etmiş bir emektâr olduğundan **Mustafa Çelebi**'nin O'nun afv talebini kabul ederek kendisini mâzur göreceğini ummuştu. Nitekim başlangıçta öyle de oldu.

Esâsen harbin çok kere bir tâlih işi olduğunu çok iyi bilen bu ihtiyar vezir, daha Bursa'da **Düzmece Mustafa** üzerine harekete geçmeden önce genç padişaha:

"-Devletlüm!.. Eğer askerlerimizde karşı tarafa bir temâyül görürsen, ben de onlara katılarak sûretâ **Düzmece Mustafa**'ya iltihak eder, sizinle haberleşmeyi kesmeyerek uygun bir fırsat kollarım. Zinhâr ihânetime hükmetmeyesiniz!.. Bunu Rumeli'den tedârik edeceğim askerlerin hissiyâtına vâkıf olmadığım ve onlara tam mânâsıyla güvenemediğim için söylüyorum!" demiş ve **Sultan Murad**'dan bu hususta müsaade almış bulunuyordu.

Fakat bir gün sonra **Beyâzıd Paşa**'nın bu plânının aksi zuhûr etmiş, kendisiyle eski bir

husûmeti bulunan **İzmiroğlu Cüneyt Bey**, **Düzmece Mustafa**'yı O'nun idamı husûsunda iknâ etmiştir. Böylece **Beyâzıd Paşa**, teslim oluşunun ertesi günü idam edilmiştir.

Bu sûretle üzerine gönderilen kuvvetleri kendi taraftarı hâline getirmeye ve kumandanlarını idam etmeye muvaffak olan **Düzmece Mustafa**, ileri yürüyüşüne devam ederek 1421 Ekim'inde Edirne'ye vâsıl olup hükümdarlığını ilân etti. Artık tâlihin kendisine yâr ve yâver olduğunu düşünüyordu. Derhal gerçek bir hükümdar gibi hareket ederek kendisine iltihak edenlere mevkî ve mansıblar tevzî ettiği gibi nâmına para da bastırdı. Edirne'de gerçek bir hükümdar mevkiine yükselen **Mustafa Çelebi**, mukâbil taarruza geçerek her tarafa **Yıldırım**'ın gerçek şehzâdesi olduğunu ve bir kısım ümerânın biatıyla padişahlık makamına geçtiğini bildiren mektuplarla herkesi kendi safında yer almaya davet etti. Fakat bu arada O'nun güzel ve başarılı günlerinin fazla sürmesine imkân bırakmayan bir hâdise zuhur etti.

Bizans imparatoru **Manuel**, bu başarı üzerine **Çelebi Mustafa**'dan harekete geçmeden önce verdiği sözlerden bir kısmını tutmasını istedi. Gelibolu kalesi, **Çelebi Mehmed**'in kuvvetleri elinden Bizans kumandanı **Dimitrios** sâyesinde alınmıştı. **Dimitriyos**, **Düzmece Mustafa**'ya danışmadan kaleye kendi askerlerini ve birkısım mühimmat yığmaya başlayınca **Cüneyt Bey**, buna mâni olmaya

kalkışmış, bu sebeple Bizans kumandanı **Dimitrios**, **Düzmece Mustafa**'ya mürâcaatla eski vaad ve taahhüdünü hatırlatarak Gelibolu Kalesi'nin kendilerine teslimini istemiştir.

Mustafa Çelebi, **Cüneyt Bey**'in hareketini haklı bularak Bizans kumandanına şu sûretle karşılık verdi:

"-Ben verdiğim sözü ve ettiğim yemini unutmuş değilim. Fakat imparator cenâpları da şunu kabul etmelidir ki, yaptığım mücâdele Bizans'ın menfaati için değildir. Ben Osmanlı topraklarını yeniden ve tamamıyla elime geçirdikten sonra taahhütlerime riâyet edebilirim. Henüz başarılarım tamamlanmamıştır. Yeminime itimad etmelisiniz. Sizin askerlerinize artık ihtiyacım yok. İstediğiniz zaman onları geri çekmekte serbestsiniz."

Bu görüşmeyi Bizans imparatoru **Manuel** nâmına yürüten Bizans kumandanı **Dimitrios** bu teklif karşısında şu cevabı vermiştir:

"-Yüzelli sene var ki, ecdâdınız elimizden Bitinya'yı (Bursa, İzmit İznik ve Bolu tarafları), Paflagonya'yı (Kastamonu), Frikya'yı (Afyon ve Konya havalisi) aldılar. **Orhan Gâzi** zamanınından itibaren bizimle yapılmış olan muâhedelere daima aykırı hareket edilmiştir. O Avrupa'daki topraklarımıza tecâvüz etti. Osmanlı bize karşı dâima düşmanca hareket etti. Ama neticesi ne oldu? **Yıldırım**'ın oğulları **İsa**, **Süleyman** ve **Musa** ve onların çocukları birbiri arkasından taç ve

tahtlarından ve hatta canlarından oldular. Küçük kardeşiniz **Çelebi Mehmed** ise bizimle dostâne münâsebeti devam ettiren ilk hükümdarınız oldu. Bu yüzden hayatını sükûnetle idâme ettirebildi. Size gelince tâlihin bu cilvesine aldanıp muvaffakiyet ve saâdetinizin dâimî olacağını sanmayınız!.."

Çelebi Mustafa, Gelibolu'yu Bizans'a kaptırırsa Anadolu'ya geçmesinin imkânsızlaşacağını, çünkü Bizans'la sonuna kadar dost kalınmasının garanti olmadığını, Anadolu'ya geçip hâkimiyetini orada da tesis edemedikçe Osmanlı'nın yegâne hükümdarı olamayacağını anlattı. **Dimitrios**'un kendisiyle Bizans'la arasındaki bu iyi münâsebetin devam edeceği ve Gelibolu'yu Anadolu'ya geçmek için her zaman kullanabileceği yolundaki teminatlarına karşı **Düzmece Mustafa**, bu tarz hareketinin hakiki sebebini ifşa edercesine şöyle dedi:

"-Emrimdeki Rumeli beyleri ve onların mâiyetindeki askerler, kendilerinin kan dökerek devlete kazandırdıkları yerlerin hıristiyan bir devlet olan Bizans'a terkine asla razı olmazlar. Böyle bir hareket takdirinde ben burada yapayalnız kalırım. Mücâdelemi devam ettirmem imkânsızlaşır.

Size şu kadarını söyleyebilirim ki, başarım tamamlandıktan sonra size bazı Osmanlı topraklarını vermek husûsundaki taahhüdümü bilseler, şu anda dağılıp gider ve **Şehzâde Murad**'a tâbî olurlar. Bugünkü başarımız onların benim taahhüdlerimi

bilmemelerinden kaynaklanmıştır. Binâenaleyh bu safhada size Gelibolu kalesi ve civarını teslim etmem imkân hâricidir. Hükümdarınıza böylece bildiriniz!."

Düzmece Mustafa'nın Bizans talepleri karşısında mecbur kalıp ifşâ ettiği şu gerçek, aslında ateşle oynamaktı. Zira bunu öğrenen Bizans'ın **Sultan II. Murad**'a yaklaşacağı ve **Düzmece**'nin iki ateş arasında kalacağı muhakkaktı. Sırf Rumeli'deki askerlerle ise, Osmanlı tahtının yegâne vârisi olamayacağını O da çok iyi biliyordu.

Hakîkaten çok kısa bir zamanda **Düzmece Mustafa** ile Bizans arasındaki bu gerginlik **Sultan II. Murad** tarafından öğrenilmiş ve bu durumun değerlendirilmesi için harekete geçilmişti.

Bizans kumandanı **Dimitrios**'un bu bilgileri Bizans payitahtına taşıması üzerine hükümdar **Manuel, Sultan II. Murad**'la anlaşma çarelerini arıyordu ki, Bursa'dan Bizans'a **Çandarlı İbrahim Paşa**'nın elçi olarak geldiği görüldü. **İbrahim Paşa, Beyâzıd Paşa**'nın vefatından sonra Veziriâzam olmuştu.

İbrahim Paşa, Düzmece Mustafa ile imparatorun aralarının Gelibolu meselesinden bozulmuş bulunduğunu bilmiyormuş gibi davranarak yeni hükümdar **II. Murad**'ın babası **Çelebi Mehmed** gibi Bizans'la iyi münâsebetlere devam etmek istediği yolunda beyanda bulunduktan sonra:

"-Sizinle bizim aramızda Gelibolu'nun ve iki şehzâdenin size tesliminden ibâret bir anlaşmazlık

zuhur etmiştir. Gelibolu artık bizim elimizde olmadığına göre **Sultan Mehmed**'in küçük şehzâdelerini istemekten vazgeçmeniz hâlinde aramızda ihtilâf sebebi olarak hiçbir şey kalmaz. Eskisi gibi karşılıklı dostluk ve müzâherete devam ederiz!" dedi.

Bizans hükümdarının eli, Bursa'da hâkim olan **Sultan II. Murad**'la anlaşmaya mahkûmdu. Çünkü **Düzmece Mustafa** söyleyeceği son sözü söylemiş ve ipleri koparmıştı. Fakat bu durumu, karşısındaki elçinin bilmediğini zannettiğinden pazarlık şansını arttırmak için bu teklife karşı müstağnî göründü ve şehzâdelerin tesliminde ısrar etti. Bu sûretle Osmanlı Veziriâzamı **İbrahim Paşa**, **Manuel**'i ikna için birkaç gün daha uğraştıysa da eli boş olarak Bursa'ya dönmek mecbûriyetinde kaldı.

Sultan II. Murad'ın, **Düzmece Mustafa**'ya karşı Bizans'tan sağlamaya çalıştığı yardım bu sûretle gerçekleşmemekle beraber onun için şans vaad eden bir başka sebep zuhûr etti. O da şuydu: Ege sahillerindeki Foça'da zengin şap mâdenleri mevcuttu. Bunu ötedenberi Cenevizliler işletiyor ve bundan büyük bir para kazanıyorlardı. Cenevizliler önceleri bu maden için Aydınoğulları'na senelik bir miktar vergi ödüyorlardı ki, bu durum, Aydınoğulları'nın ortadan kaldırılmasından sonra Osmanlı'ya geçmişti.

Çelebi Mehmed'in sağlığında Foça'da **Jan Adorno** adında bir podesta, yani vâli mevcuttu.

Buranın vâliliği kendisine on sene müddetle tevcih edilmiş ve O da **Çelebi Mehmed** zamanında Osmanlı'ya bu mâdenlerden dolayı senelik yirmi bin altın vermeyi taahhüd eylemişti. Bu anlaşmanın üzerinden altı sene bir müddet geçmişti ki, **Çelebi Mehmed** vefât etmiş ve **Düzmece Mustafa** hâdisesi alevlenmişti.

Bu senelerde şap mâdeni çıkarılması işi çeşitli sebeplerle akâmete uğramış ve bundan dolayı pek çok zarara uğrayan **Jan Adorno** bir çok borca girmiş ve Osmanlı'ya karşı taahhüdünü de îfâ edememişti. Bu sırada Katalanların, Ceneviz gemilerini imhâ edip seferden men' etmeleri üzerine vâkî olan bu şap mâdeni işindeki duraklama üzerine **Çelebi Mehmed**'in ölümünü haber alan vâli **Jan Adorno**, **Sultan II. Murad**'a mektuplar göndererek babasıyla arasındaki dostluk ve anlaşmadan bahsettikten sonra bu dostluğu devam ettirmek istediğini beyanla:

"-Sizi kadırgalarla Anadolu'dan Rumeli'ye geçirmeye ve size yardım etmeye ve bu suretle size hiç kimsenin yapamaycağı hizmeti îfâya hazırım. Sadece emrinizi bekliyorum!.." demişti.

Bunu canına minnet bilen **Sultan II. Murad**, anlaşmayı yenilemek için emîn bir adamını göndermesini bildirmiş, bu adam gelmiş ve anlaşma yenilenmişti.

Sultan Murad'ın foçalı Cenevizlilerle bu sûretle anlaşmış bulunduğunu duyan **Düzmece Mustafa** önce tedirgin olmuş, bir müddet sonra da bunu unutup kafasından silmişti. Fakat şeytânî bir zekâya sahip olan **İzmiroğlu Cüneyt Bey**, O'nu ikaz

ederek **Sultan II. Murad**'ın hem Bizans imparatoru ile anlaşmaya çalıştığını ve hem de Foçalılardan Rumeli'ye geçmek için yardım vaadi aldığını söyledi ve:

"-Onlar harekete geçmeden biz Anadolu üzerine yürümeliyiz!" dedi.

Cüneyt Bey'in **Düzmece Mustafa**'ya katılmaktan asıl maksadı, kendi beyliği olan **"Aydınoğulları"**nın topraklarını yeniden ele geçirmekti. Bu gâye ise, Rumeli'den Anadolu yakasına geçmedikçe gerçekleşemezdi. Kafasında bu emeli saklı tutarak **Düzmece Mustafa**'yı başka bir gerekçe ile böyle teşvik ediyordu.

Bu ikaz üzerine **Çelebi Mustafa**, kuvvetlerini toplayarak Gelibolu'ya geldi ve karşı sahildeki Lapseki'ye geçti. Ocak 1422'de vâkî olan bu harekete **Sultan II. Murad**'ın müttefiki olan Foçalıların donanması mâni olmaya çalıştıysa da bir muvaffakiyet hâsıl olmadı. **Düzmece Mustafa**'nın Anadolu sahillerine geçen kuvveti on iki bin atlı ve beş bin yaya kadardı. Bu kuvvetle Bursa üzerine yürüdü. Öyle bir zamanda ki, önü yeğeni **II. Murad**, arkası Bizans'tı. O, artık talihini **"iki ateş arasında"** denemeye mecbûr bir mevkîde bulunuyordu.

Pek az bir zaman sonra görüleceği üzere başına konan devlet kuşu, orada fazla duramayacak ve O'nun tâlihi **"kısa süren bir tâlih!.."** olacaktı!..

V
İKİ ATEŞ ARASINDA

Düzmece Mustafa'nın Rumeli'den bu sûretle hareketle Lapseki'ye geçtiği ve Bursa üzerine yürümeye koyulduğu haberi alınınca **Sultan II. Murad**, vezirleri ve tecrübeli kumandanlarını dâvetle bir Dîvân toplantısı yaptı.

Bunlar **Çandarlızâde İbrahim Paşa**, **Hacı İvaz Paşa**, **Timurtaş Paşazâde Umur**, **Ali** ve **Oruç Beyler** ile **Mihaloğlu Mehmed Bey** idi.

Görünüşe göre **Düzmece Mustafa**'nın kuvvetleri fazla değildi. Fakat **Sultan II. Murad**'ın elinde de O'ndan fazla bir kuvvet yoktu. Fazladan olarak daha önceki kardeş kavgalarında ekseriyâ görüldüğü gibi askerlerin saf değiştirmeleri her ân vâkî olabilirdi. Bu da bir büyük tehlike idi. Zira **Düzmece Mustafa**'nın kuvvetleri az olmakla beraber etrafında Rumeli muharebelerinde yoğrulmuş bir çok akıncı beyi vardı. Bunlar tecrübeli, her askeri tanır ve onlara otoritelerini kabul ettirmeleri imkân dahilinde olan kimselerdi.

Dîvândaki uzun görüşmelerden sonra asıl rolün **Mihaloğlu Mehmed Bey**'e âid olduğu anlaşılmıştı. Çünkü **Mihaloğlu Mehmed Bey**'i Rumeli'de faaliyet gösteren akıncı beylerinin âdeta pîri sayılırdı. Onların en eski ve en tecrübelisiydi. Eski silâh arkadaşları O'nun bu sırada hayatta olduğundan haberdâr değildiler. Ortaya çıkar da kendisini tanıtır ve Rumeli beylerine yaşamakta olduğunu bildirirse bundan büyük bir netice hâsıl olacağı anlaşılmıştı. Diğer taraftan **Hacı İvaz Paşa** da karşı cepheyi çökertecek birtakım hîleler tasavvur etmiş ve böyle bir harpte hîlenin câiz olup olmayacağı yolunda Dîvân'da bir hayli münâkaşa cereyân ettikten sonra bunun câiz olduğuna karar verilmişti.

Mihâloğlu Mehmed Bey, daha önce şehzâdeler arasındaki mücadelede **Musa Çelebi**'nin tarafını tutmuş ve O'nun ilk zamanlarındaki başarılarında büyük ölçüde bir rol oynamıştı. **Sultan II. Murad**'ın babası **Çelebi Mehmed**, **Musa Çelebi**'yi tepeledikten sonra O'nunla ittifak etmiş ricâl arasında bazılarına müsâmahakâr davranmıştı.

Bilindiği üzere **Musa Çelebi**'nin kazasker tâyin eylediği mülhid (dinsiz) **Şeyh Bedreddin**'in henüz hâinliği ve bozuk fikirleri lâyıkıyla bilinemediğinden yıllık bin akçe tahsisât ile koruma altında İznik'e gönderilmişti. Bu muâmele, Osmanlı hükümdarlarının ilme ve ilim adamlarına gösterdiği hürmet ve bağlılığın bir tezâhürü idi. Bundan dolayı **Şeyh Bedreddin** -o günlük- idamdan kurtulmuş ise de

hareketlerinden şüphelenildiği için İznik'teki bir medreseye müderris tâyin edilmiş, fakat kendisine hissettirilmeden bir göz hapsinde tutulmuştu.

Mihaloğlu Mehmed Bey ise **Musa Çelebi**'nin beylerbeyliğini, yani ordu kumandanlığını kabul ettiği ve O'na akıl hocalığı yaptığı hâlde idam edilmeyip mahfûzen yani koruma altında Tokat Kalesi'ne gönderilmişti. Bu O'nun geçmiş hizmetlerinden doğmuş müsâmahâkâr bir muâmele idi. Daha sonra **Çelebi Mehmed** onu afvedip Bursa'ya getirmiş ve Dîvân toplantılarına daima iştirak ederek tecrübe ve fikirlerinden istifade edilmesi sağlanmıştı. Şimdi ona, devlete karşı fevkalâde ehemmiyeti hâiz bir vazife düşüyordu. Çünkü Rumeli beyleri ve akıncılar üzerinde onun kadar müessir olabilecek başka bir kimse mevcud değildi. Bu sebeple **Düzmece Mustafa**'ya karşı girişilecek harekâtta askerî kuvvetten ziyâde onun yapacağı psikolojik baskıya ve **Hacı İvaz Paşa**'nın icrâ edeceği hîlelere güvenilmekte idi.

Düzmece Mustafa, Lapseki'de iki-üç günlük bir ikametten sonra harekâta geçmiş ve süratle ilerleyerek Ulubat Çayı kenarına kadar gelmişti. **Sultan II. Murad** O'nu Bursa'ya gelmeden karşılamak için şehirden çıkmış Ulubat Çayı'nın karşı sahilini tutmuştu. Amcasının nehri geçmesini engellemek için burada mevcud bütün köprüleri yıktırmış ve nehri bir muharebe hattı hâline getirmişti. **Düzmece Mustafa** bu nehrin önüne

gelince durmuş, askerlerini düzenlemiş ve taarruza hazırlanmıştı.

İlk olarak **Hacı İvaz Paşa**, Rumeli beylerine idaresi altına girdikleri **Mustafa**'nın **"Düzmece"** bir şahıs olduğuna dâir mektuplar göndermiş ve sonra da **Şehzâde Mustafa**'ya Rumeli beylerinin kendisini terk ederek **Sultan II. Murad** tarafına geçeceği yolunda bir istihbârat aldığını, böyle bir şey olmadan kaçarak hayatını kurtarmasının kendisi için daha hayırlı olacağını bildiren tafsilâtlı bir mektup ulaştırmış ve gûyâ kalben ona bağlı olduğunu, O'nun gerçek **Şehzâde Mustafa** olduğuna inandığını bildirmişti.

Düzmece Mustafa bu mektubu aldığı günün gecesinde **Mihaloğlu Mehmed Bey** nehrin karşı kıyısında toplanmış olan akıncı beylerine isimleriyle hitab ederek yüksek sesle:

"-**Turhan Bey**!.. Sen de mi bu devlete hâin olacaktın!.. **Gümlüoğlu** ve siz **Evrenos oğulları**!.. Nehrin kenarına gelip beni dikkatle dinleyiniz. Arkasına takıldığınız insan, bir mâcerâperesttir. Ondan ayrılıp benim yanıma geliniz! Ben kimim? Tanıdız mı? Eski kumandanınız **Mihaloğlu Mehmed**!" diye bağırdı.

Akıncı beyleri onu ölü biliyorlardı. Fakat onun savaşlarda gümbür gümbür bağırarak etrafına emirler verdiğine defaatle şâhid olmuşlardı. Sesini gâyet iyi tanıyorlardı. Kendileri üzerinde bu eski

kumandanın hatırı kâbına varılmaz bir derecedeydi. Hepsi birden yüksek sesle:

"-Sen sağ mısın?!.. Ey bizim eski ve muhterem kumandanımız... **Gâzi Mihaloğlu**... Gerçekten sen yaşıyor musun?!" deyince, **Mihaloğlu**, Tokat'ta kısa bir ikametten sonra **Sultan Çelebi Mehmed** tarafından afvedilip o mübârek ve merhametli padişah tarafından o gün bugündür Osmanlı'nın hizmetinde bulunduğunu, şimdi de **Sultan II. Murad**'ın vezirleri arasında olduğunu haykırdı ve bu eski dostlarını kendisiyle birlikte olmaya çağırdı.

Bu eski kumandanlarıyla heyecanlı karşılaşmanın tesiriyle aralarında bir istişârede bulunup kendisine kararlarını bildireceklerini söylemeleri üzerine muhâvere kesildi.

Yüksek sesle yapılan bu konuşmaları **Düzmece Mustafa** da duymuş, zihnen, cebindeki **Hacı İvaz Paşa**'nın mektubunun doğru olmak ihtimalini düşümeye başlamıştı. Ertesi gün nehrin müsâid bir yerinden **Düzmece Mustafa**'ya mensub beş bin azeb (yaya asker) geçerek **Sultan Murad**'ın karargâhına bir baskın teşebbüsünde bulunduysa da bundan vakitlice haberdar olan padişah, **Timurtaş Paşazâde Umur Bey** vâsıtasıyla onları pusuya düşürerek kâmilen esir etti. Bu durumu gören **Düzmece Mustafa** harb dîvânında akıncı beylerine şüpheli bir nazarla bakıp onlara târizler yağdırdı. Çünkü bu baskını karşı tarafa onların haber vermiş olduğu zannına kapılmıştı. O günün akşamı akıncı

beyleri eski kumandanları **Mihaloğlu Mehmed Bey**'in vâkî dâvetine ilâveten **Düzmece**'nin bu tavrından da münfail olarak topluca **Sultan Murad** tarafına geçtiler.

Düzmece Mustafa için bu menfîlikler arka arkaya sıralanırken O ummadık bir hâdise ile karşılaştı. Bir sabah en sâdık bendesi bildiği **Cüneyt Bey**'in adamlarıyla birlikte kendisini terk edip **Sultan II. Murad** tarafına geçtiğini haber alınca talihin kendisine ters döndüğünü anlamakta gecikmedi.

Bu **Cüneyt Bey**'in eski karaktersizliklerine ilâveten bu yeni hareketi sebepsiz değildi. O, **Düzmece Mustafa**'yı harâretli bir şekilde Anadolu yakasına geçmeye teşvik ederken aslında eski topraklarına yeniden sahip olma hayali kuruyordu. **Sultan Murad** tarafındaki bey ve paşalar arasında onun kardeşlerinden **Hamza Bey** de vardı. **Hamza Bey**, **Hacı İvaz Paşa**'nın kendisine yazdığı mektubun altını bizzat yeminlerle teyid ederek imzalamıştı. Bunda **Cüneyt Bey**'e **Sultan Murad** tarafına geçtiği takdirde eski beyliğinin kendisine iâde edileceği bildiriliyordu. Onunsa bundan başka bir emeli yoktu. Hele akıncı beylerinin karşı tarafına geçtiğini ve beş bin azebin (yaya askerin) esir edildiğini görünce taraf değiştirmekte geç kalmaması gerektiğini kavramış ve **Düzmece Mustafa**'yı terk etmişti.

Sultan Murad, bu nâzik zamanda **Cüneyt Bey**'i cezâlandırmayı siyâsetine uygun bulmamış,

fakat ona iltifat da etmeyerek soğuk davranmıştı. Bunu gören **Cüneyt Bey** âkıbetinin hayırlı olmayacağını düşünerek adamlarıyla birlikte **Sultan II. Murad**'ın karargâhından kaçıp eski beylik topraklarına ilerlemiş ve fırsat bu fırsat diyerek İzmir'in yolunu tutmuştu. Karakter itibariyle dönek olmasına rağmen, cesur bir kimse olan **Cüneyt Bey**, İzmir'de rahat durmayacak, süratle adam topladıktan sonra artık Osmanlı mülkü olan eski merkezi Ayasloğ (Selçuk)'u muhâsara edip ele geçirecek ve kısa bir zamanda eski beyliğini yeniden te'sise muvaffak olacaktı. Lâkin O'nun hâinliğini başlangıçtan itibaren çok iyi bilen **Sultan Murad**, yakasını bırakmayacak ve **Düzmece Mustafa** meselesini hallettikten sonra **Cüneyd**'in tenkîli işin **Halil Yahşi Bey**'e havale edecekti. Zira bu **Yahşi Bey**, Sazlıdere mevkiinde öldürülen **Beyâzıd Paşa**'nın eniştesi olup **Cüneyt**'e karşı derin bir kinle doluydu.

Cüneyt Bey, bu âkıbeti hesab ettiğinden Ege sahillerinde İpsili Adası'nda kendisine daha önce müstahkem bir mevki hazırlamış bulunduğundan ve **Yahşi Bey**'in muvaffakiyeti üzerine kaçıp oraya sığınacaktı ki, **Sultan II. Murad** bu işi bitirmek vazifesini **Timurtaş Paşazâde Oruç Bey**'e havâle edecek ve o da **Cüneyt**'i yakalayarak kesik başını Edirne'deki **Sultan Murad**'a gönderecektir.

Cüneyt Bey'in bu müteselsil ihânetinin neticesi böylece husûle gelmeden önce **Sultan Murad**, artık yalnız kalmış olan **Düzmece**

Mustafa'yı yakalamak için Ulubat Çayı'nı geçip kat'î bir taarruz kararı vermişti ki, amcasının tabana kuvvet kaçmakta olduğu haberi geldi. Mâiyetinde kalan az bir kuvvetle Lapseki'ye ulaşan **Düzmece Mustafa**, Gelibolu ve havâlisi henüz kendi hâkimiyetinde bulunduğu ve oradakiler de olup bitenlerden habersiz olduğu cihetle boğazı geçmekte güçlük çekmedi. Lâkin nereye kaçacaktı? Bizans'ı darıltmış, onu kendine düşman etmişti. Şimdi Bizans'la **Sultan II. Murad**'ın kuvvetleri arasında son ve canhıraş bir mücâdeleye mecbur bulunuyordu. Yani, **"iki ateş arasında"**ydı. Halbuki Bursa üzerine ne ümitlerle yürümüştü. Târihin sayısız şehâdetiyle sabit olduğu üzere harp herşeyden önce bir tâlih işiymiş. Bu gerçeği şimdi kavrıyordu. Fakat, artık pek geç kalmıştı.

VI
BAHTIN TAHTI

Sultan II. Murad, Düzmece Mustafa'nın peşini bırakmaya niyetli değildi. Sür'atle Lapseki'ye geldi. Lâkin karşıya nasıl geçecekti?! Çünkü **Düzmece Mustafa** tâkip olunacağını bildiğinden bir tedbir olmak üzere oradaki bütün gemileri yaktırmıştı. Fazladan olarak Rumeli sâhilinde mevcud olanları da karaya çektirmişti. Gerçi **Sultan II. Murad**, Foça vâlisi **Jan Adorno** ile bu husûsta daha önce bir anlaşma imzalamış ve tâviz olarak da şap mâdeninin imtiyaz mukâvelenâmesini uzatmıştı. Fakat Ulubat Çayı'nı geçip Çanakkale istikâmetinde **Düzmece Mustafa**'yı tâkibe başlarken etrafındaki paşalara **Jan Adorno** ile yapılmış olan anlaşmayı hatırlatmış ve:

"-Bu kâfirlerin sözlerine güvenilmez!.. Bakarsın gemilerini Lapseki'ye getirmezler. Bizim şu denizcilerle ahbâb olan **Hatip Bey**'i derhal buldurunuz!.. Kendisine elli bin altın vererek bununla

O'nu derhal bazı Ceneviz tâcir gemilerini kiralamak üzere Ege sahillerine gönderiniz!" tâlimâtını vermiş ve bu da yapılmıştı.

Lapseki'de **Jan Adorno**'dan daha fazla ümid bağlanmış bulunan bu **Hatip Bey**, gemi kiralayıp oraya gelmezden önce **Jan Adorno**'nun on üç kadırga ile O'na tekaddüm ederek ve sözünde durarak **Sultan II. Murad**'ın emrine âmâde olmak üzere Lapseki'ye yetişip geldiği görüldü.

Sultan II. Murad bu gemilerle karşıya geçebilecekti. Fakat bu cenevizli vâliye lâyıkıyla güvenemediğinden O'nun gemilerine **Adorno**'nun adamlarına eş miktarda asker taksim edip yerleştirerek harekete geçti. Kendisi de **Adorno**'nun kumanda gemisine binmişti.

Jan Adorno gemiler tam boğazın ortasındayken ortaya çıkıp **Sultan Murad**'ın ayaklarına kapandı ve şap mâdeni vergisi dolayısıyla Osmanlı'ya yıllardır veremediği verginin afv edilmesi ricâsında bulundu. Bu meblağ, yirmi yedi bin düka altını idi. **Sultan II. Murad** böyle kritik bir zamanda yapılmış olan bu ricâyı elbette reddedemezdi. Kabul edip kendisine bu husûsu belirten bir makbuz verdi.

Tam hareket edileceği sırada ise **Düzmece Mustafa** nâmına **Sultan II. Murad** ve askerlerini Rumeli yakasına geçirmemek şartıyla elli bin düka altını rüşvet teklif edilmişti. Bundan dolayıdır ki, **Sultan II. Murad**, **Jan Adorno**'ya yine de tam güvenemediğinden askerlerini kadırgada **Adorno**'nun

askerleriyle eşit miktarda tutmak tedbirini almıştı. **Jan Adorno**, harp tâlihinin **Düzmece Mustafa** aleyhine dönmüş bulunduğuna vâkıf olmaya ilâveten **Sultan Murad**'dan **Düzmece Mustafa**'nın teklifine nazaran daha büyük beklentileri vardı. Tam denizin ortasında yıllardır ödemediği şap mâdeni vergisinin afv edilmesi ile iktifâ etmeyerek elindeki imtiyâzı uzattırmış ve buna ilâveten Rumeli'deki birkaç köyün geliri ile Foçalılar'ın gümrük hâsılatının kendisine verilmesini temin etmişti.

Jan Adorno, aldığı bu büyük tâvizler mukabilinde **Sultan II. Murad** ve askerlerini Gelibolu'da karaya çıkardı. **Düzmece Mustafa**, o noktaya üç bin kadar mâhir okçu yerleştirmişti. Bunlar kolaylıkla bertaraf olundular. Zira **Sultan II. Murad**'ın yanında kendi askerlerine ilâveten **Jan Adorno**'nun da iki bin kişilik müsellâh bir kuvveti vardı.

Gelibolu Kalesi kolaylıkla ele geçirildi. **"Kral öldü, yaşasın kral!.."** mantığıyla hareket eden Gelibolu ahâlisi, **Sultan Murad**'ı alkışlarla karşıladılar.

Düzmece Mustafa ise kaçmaya devam ederek kendisine sâdık az bir kimseyle Edirne'ye ulaştı. **Sultan Murad**'ın kendisini tâkibe devam edeceğinden emin bulunduğu için Edirne Sarayı'nda yükte ağır, pahada hafif ne varsa kaldırarak kendisine sâdık bir avuç insanla birlikte Eflâk istikâmetinde kaçmaya devam etti. Hiç şüphesiz

küçücük bir prenslik olan Eflâk, O'nu **Sultan II. Murad**'a karşı koruyamazdı. Fakat kendisi için başka bir çâre mevcud değildi.

Sultan II. Murad, Gelibolu Kalesi'nde fazla durmayarak Edirne istikametinde harekete geçti. Edirne'ye vâsıl olduğunda **Düzmece Mustafa**'nın hazîneyi yağmalayıp birkaç sâdık adamıyla Eflâk istikametine doğru kaçmakta olduğunu öğrendi. Artık âkıbeti belli olmuş bulunan rakîbini bizzat tâkip etmek ihtiyacından kendini müstağnî addederek bu iş için derhal seçme askerlerinden bir müfreze teşkil edip başlarına **Evranoszâde Umur Bey**'i kumandan tâyin etti. **Umur Bey**'i, tâkibe çıkmadan huzuruna kabul edip O'na şu tâlimâtı verdi:

"-Zinhâr, amucam **Mustafa Çelebi**'yi yakalamak kasdıyla hareket ederken öldürmeyesiniz!.. O'nu bana diri olarak getirmenizi istiyorum. Hatta o derecede ki, yaralayıp bir damla kanını dahî akıtmamaya gayret edesiniz!.."

Sultan II. Murad, belki karşısındaki kumandana daha başka şeyler de söyleyecekti. Lâkin **Veziriâzam İbrahim Paşa**, atılarak:

"-Sultanım, Efendim!.. Bu «amcam» sözünü herhalde sürç-i lisan ile sarfettiniz!". deyince vereceği cevabın kumandan **Umur Bey,** tarafından duyulmamasını istediği için:

"-Evet, evet, gâyet tabiî!" derken eliyle de müfreze kumandanına çıkmasını emretti. O çıktıktan sonra **Veziriâzam**'a dönerek:

"-Paşa hazretleri!.. Gerçi ben, elbette bu «amca» kelimesini sürç-i lisân ile telâffuz ettim. Fakat gerçekte O benim amcamdır. Babamın ona taktığı **"Düzmece"** lâkabıyla anılması ve benim de kendisini her defasında böyle yâd etmiş bulunmam hikmet-i hükümet ve maslahât îcabıdır. Bu devletin, dinimizin amansız düşmanlarıyla uğraşmaya ilâveten bir de kendileri baş olmak için müslüman kanı dökmekten çekinmeyen bazı **"sözde müslüman"** bedbahtlardan neler çektiğini sizin gibi tecrübeli bir kumandanın benden daha iyi bilmesi gerekir. Mel'un **Timur**, Altınordu devletini neden yıktı?! Gayesi, dînî olsa bunu yapar mıydı? Osmanlı'ya neden saldırdı? Ve neden amucalarımın herbirine ayrı ayrı **"al berat"** göndererek «Siz Osmanlı'nın yegâne devamısınız!» demiş ve onları Osmanlı'nın tahtı için bir mücâdele mevki ve mecbûriyetinde bırakmıştı. Bu mücâdelelerde dökülmüş olan müslüman kanının hesapsızlığını bilirsiniz. Devlet bir kın gibidir. O kına iki kılıç sığmaz. Bu demektir ki, iktidar ortaklık kabul etmez bir vahdete muhtaçtır.

Bizans tarihine bakınız!.. Birden fazla kralın mevcud olduğu zamanlarda onun ne gibi iç kavgalara sürüklendiğini hatırlayınız!.. Biz **Düzmece Mustafa**'yı, dedem **Yıldırım Han**'ın gerçek oğlu kabul etsek ve O da saltanat dâvâsına kalkışmasa bile düşmanlarımız onu baş kaldırmaya mecbûr ederler ve bu da devletin birlik ve dirliğini bozan en büyük bir âmil olur. Önümüz küffâr!.. Onlara karşı

ecdâdımın fethettiği topraklarda tutunabilmemiz, milletçe aynı gâye için kenetlenip müttehid olmamıza bağlıdır.

Ben bu **"Düzmece Mustafa"** dediğimiz şahsın, gerçekten **Yıldırım**'ın şehzâdesi **Mustafa Çelebi** olduğunu babamdan öğrenmiştim. Bunu babam da biliyordu. Fakat onu Bizans imparatoru **Manuel** ve Eflâk Voyvodası **Mirçe**'nin bize karşı kullanacağından emin olduğu için tesirini izâle maksadıyla kendisine **"Düzmece"** lâkabını taktığımızı ve bunda mûsır olduğumuzu sizin gibi tecrübeli bir devlet adamının anlaması gerekir.

Sonuna kadar da bu iddiada mûsır olduğumuzu göstermek için dikkat ederseniz, kumandana onu öldürmemelerine ilâveten bir damla kanını dahî akıtmamalarını sıkı sıkıya tembihlemiş bulunmaktayım. Bilirsiniz, tâ Oğuzlar'dan beri milletimiz hânedân kanı dökmeyi uğursuzluk saymış ve bundan dolayı hikmet-i hükümet gereği itlâf edilmek (yok edilmek) istenen şehzâdeler yay kirişiyle boğdurulmuşlardır. **Düzmece Mustafa**'nın da ben gözyaşlarımı içime akıtarak kellesini vurdurma yolunu tercih edeceğim. Tâ ki, halk ve askerlerim O'nun gerçek bir şehzâde olmadığı yolundaki kanaatleri sarsılmasın!"

Veziriâzam İbrahim Paşa onsekiz yaşındaki bu genç padişahın hikmet-i hükümet ve siyâset üzerindeki bu derin vukûfuna hayran kalarak:

"-Belî, belî (evet) hünkârım! Fermân efendimizindir." dedikten sonra şunu ilâve etti:

"-Peygamber -sallallâhu aleyhi ve sellem- sahîh bir hadîs-i şerîflerinde **«El-mülükü melhûmun»** (Hükümdarlar, ilhâma mazhardırlar!) boşuna buyurmamışlardır. Bendeniz kaç hükümdarı; bir şehzâdeliğinde, bir de tahta geçtikten sonra görme imkânına sahip olmuşumdur. Bunların her defasında müşahede etmişimdir ki, bir şehzâde-yi civanbaht olan bu insanlar tahta çıktıktan sonra hadîs-i şerîfte geçtiği üzere, Cenab-ı Hakk'ın ilhâmına mazhar olarak bambaşka bir hüviyet ve dirâyet arzetmişlerdir. Sizi bu dirâyet ve liyâkatinizden dolayı tebrik etmeme müsaâde buyurunuz!.." dedi.

Düzmece Mustafa, Eflâk istikametinde ilerlerken, menzil-i maksûduna ulaşmadan **Sultan II. Murad**'ın arkasından koşturduğu müfreze, kendisine Tunca nehri kenarındaki Yeniağaç mevkiinde yetişti. **Düzmece Mustafa**'nın yanında pek fazla bir kuvvet mevcud olmadığından mukâvemet etmeyerek teslim oldu.

O'nu, burnunu bile kanatmadan yeğeni **Sultan II. Murad**'ın karşısına çıkardılar. **"Düzmece"** îdam edileceğini biliyordu. Yeğeninden yay kirişiyle boğularak öldürülmesini talep ettiyse de **Sultan Murad**, hışımla bağırdı:

"-Hayır! Aslâ!.. Sen bir şehzâde misin ki, kanını akıtmaktan içtinâb edeceğim!.."

Düzmece, şehzâde olduğunu isbat için göğsünü açıp Çubuk Ovası'nda aldığı kılıç yarasını göstermeye teşebbüs ettiyse de **Sultan Murad**'ın bir işâreti üzerine muhâfızlar onu yaka-paça huzurdan çıkardılar. **Sultan II. Murad**, muhâfızlara:

"-Davullar çalınsın!.. Ahâlî meydana toplansın. Herkes oraya geldikten sonra boynunu âdî bir mahkûm gibi kılıçla vurunuz. Sonra getirip başsız gövdesini Edirne Kalesi burçlarından birine asınız!. Cesed kokuncaya kadar orada kalsın!.." tâlimâtını verdi.

Muhâfızlar huzûrdan çıktıktan sonra, O hüngür hüngür ağlıyordu. Esâsen daha belki bazı sözler de söyleyecekti. Ama sonuna doğru yükselen heyecanını zabtedemediğinden sesindeki titreklik onun **Düzmece Mustafa** hakkındaki sahtekârlık hükmüne bir zaaf hâsıl edeceği için kısa konuştu ve rakîbini bu sûretle idama gönderdikten sonra yaşlı Veziriâzam'ın omzuna yaslanarak hüngür hüngür ağlamaya başladı. Veziriâzam bu genç padişahı tesellî için söyleyecek söz bulamıyordu.

"-Velînîmetim!" dedi. "Ecdâdınız da hep böyle yapmıştır. Bir karışıklık çıkıp da milletinden bir çok kimsenin kanının akmasındansa kendi evlâtlarının kanının akmasını tercih etmişlerdir. Size yakışan da budur. Bugün bize metin olmak düşer. Kaderin bazen böyle zorlu tecellîleri vardır. İmânda kemâl, kadere mutlak rızâ ile gerçekleşir."

Onlar böyle Dîvân'da birbirlerini tesellî ederlerken dışarıda davullar çalıyor ve ahalî Edirne Sarayı'nın önündeki meydanlıkta toplanıyordu. Matlûb olan kalabalık hâsıl olunca vazîfeli bir yeniçeri elleri ve gözleri bağlı olan **Düzmece Mustafa**'nın ensesine keskin bir kılıç darbesi vurarak onun çileli başını kopardı. Cesed bir müddet büyük meydanlıkta toplanan halka teşhir edildikten sonra götürülüp Edirne Kalesi'nin burçlarından birine ayağından başaşağı doğru asıldı. Ve tâ kokuşana kadar günlerce orada bekletildi.

Herkes aslında bahtının tahtına oturur derler. **Düzmece Mustafa** da Osmanlı tahtına oturmayı murâd etmiş, bu emeli, ancak birbuçuk sene kadar gerçekleştikten sonra hayatı az bir müddet evvel padişahlığının ilân edilmiş bulunduğu Edirne Sarayı'nın önündeki meydanlıkta böylece noktalandı. O bahtının tahtı olan Edirne surlarının burçlarından birinde başsız gövdesiyle asılı dururken **Sultan II. Murad**'ı tebrike gelen Bizans elçisi daha evvelki tavırlarını izâh sadedinde konuşmaya başlamıştı ki **Sultan II. Murad**, O'nun sözünü kesti ve:

"-Bu boş lâkırdıları bırak da, git hükümdarına söyle!.. Sıra sizin hak ettiğiniz cezâyı vermeye gelmiştir. İstanbul'u muhâsaraya geliyorum!" diye gürledi. Muhâfızlar elçiyi daha fazla konuşturmadan huzûrdan çıkardılar.

Hakîkaten **Sultan II. Murad**, **Düzmece Mustafa** meselesini bu sûretle hallettikten hemen

sonra İstanbul'u fethe teşebbüs etti. Lâkin hâin ve köhne Bizans başka bir fitne çıkarmakta gecikmedi. İhtimâl, bunun tezgâhını daha evvelden kurmuş olmalıydı ki, **Sultan II. Murad**'ın İstanbul Muhâsarası on beş gününü doldurmadan O'nun küçük kardeşi ve o sırada Hamid ili sancakbeyi olan **Mustafa Çelebi**'nin Bizans teşvîkiyle isyân haberi geldi. Bu da bir başka **Mustafa** ama "küçük **Mustafa Çelebi**" idi. Bunun üzerine muhâsara kaldırılıp O'nun tenkîline azîmet edildi. Köhne Bizans bu defa da kurtulmuştu. Peygamber - aleyhisselâm - ın müjdelediği İstanbul'un fethi, ilk sefere on iki yaşında katılarak hayâtı cenklerde geçmiş ve "Gâzî Hünkâr" diye yâdedilegelmiş olan **II. Murad**'a nasîb olmadı. Çünkü Peygamber lisânıyla methedilmiş bulunan bu mübârek şehrin fâtihliği, ilâhî takdirle başkasına âiddi.

"Her şey bir zamana rehnedilmiştir." Bu bir peygamber sözüdür. İstanbul'un ebediyyen hilâle râm edilme husûsunun da 1453 yılına rehnedilmiş olduğu bilâhare sâbit olacak ve bu şerefli fâtihlik **Gâzî Hünkâr**'ın henüz doğmamış bulunan müstakbel evlâdı **Fâtih Sultân Mehemmed Hân**'a nasîb olacaktı.

SEBİL YAYINEVİ

En güçlü mücâdele eserleri dâima
***"Bu Bir Sebil Yayınıdır!.."* takdîmini taşır...**

FİKRÎ / İLMÎ ESERLER

Târihten Günümüze Tahrif Hareketleri II ..... Kadir Mısıroğlu
Târihten Günümüze Tahrif Hareketleri I ..... Kadir Mısıroğlu
Muhtasar İslâm Tarihi I..... Kadir Mısıroğlu
Muhtasar İslâm Tarihi II..... Kadir Mısıroğlu
Hayat Felsefesi Yahud Yaşamak Sanatı.....Kadir Mısıroğlu
Filistin Dramı'nın Düşündürdükleri ..... Kadir Mısıroğlu
Lozan Zafer mi, Hezimet mi? C.I-II-III.....Kadir Mısıroğlu
Osmanoğulları'nın Dramı ..... Kadir Mısıroğlu
Kurtuluş Savaşında Sarıklı Mücâhidler..... Kadir Mısıroğlu
İslâmcı Gençliğin El Kitabı ..... Kadir Mısıroğlu
Yunan Mezâlimi ..... Kadir Mısıroğlu
Moskof Mezâlimi C-I-II ..... Kadir Mısıroğlu
Geçmişi ve Geleceği ile Hilâfet ..... Kadir Mısıroğlu
Bin Uydurma Kelimeyi Boykot ..... Kadir Mısıroğlu
İslâm Yazısına Dâir ..... Kadir Mısıroğlu
Musul Mes'elesi ..... Kadir Mısıroğlu
Macar İhtilâli ..... Kadir Mısıroğlu
Amerika'da Zenci Müs. Hareketi.....Kadir Mısıroğlu

Âşıklar Ölmez!.. ..... Kadir Mısıroğlu
İslâm Dünya Görüşü ..... Kadir Mısıroğlu
Yaşamak Sanatı ..... Kadir Mısıroğlu
Türkçe'nin Müdâfaası ..... Abdurrahman Acer
Masonların Esrârı ..... Leo Taxil
Fransız İhtilâli ..... Ali Reşad
Yeşil, Çevre ve İslâm ..... F. Mehlika Mısıroğlu
İslâm Âleminde Şaşkınlıklar ..... M. Han Keyâni
Ermeni Mezâlimi ..... Prof. Dr. Veysel Eroğlu
Yahudi ..... Louis Marschalko
Yengeç Kitabı ..... Dr. Salzmann
Sicill-i Osmânî C-I-II-III-IV_I-IV_{II}..... Mehmed Süreyya
Haşişîler ..... B. Lewis - Doç Dr. Ali Aktan
Rus İhtilâli ve Yahudiler ..... Gen. Netcheolodon
İslâm Meydan Okuyor ..... Prof. Vahidüddin Han
Bâtinîler ve Karmatîlerin İçyüzü ..... M. Hammadî
İslâm Harflerinin Müdâfaası (Ciltli) ..... O. Şerifoğlu

DÎNÎ ESERLER

İslâm Dünyâ Görüşü ..... Kadir Mısıroğlu
Rüyâların Işığında Nefis Mertebeleri..... M.Hulûsi Efendi
İslâm, Fıtrî, Tabiî, Umûmî Bir Dindir ..... A. Hamdi Akseki
İman Hakikatleri .....İsmail Fennî Ertuğrul
Materyalizm ve İslâm C-I-II .....İsmail Fennî Ertuğrul
Hakîkat Nurları ..... İsmail Fennî Ertuğrul
Kırk Suâl ..... Mevlânâ Firakı
A'mâk-ı Hayâl ..... Filibeli Ahmed Hilmi
Mes'eleler ..... Şeyhülislâm Mustafa Sabri
Dînî Müceddidler ..... Şeyhülislâm Mustafa Sabri
İslâm Âile Hukûku ..... Prof. Dr. Ömer Ferruh
Müridin El Kitabı ..... Shaikh M Nazım Al-Kıbrısî
Mecelle Mecelle ..... Dr. A. Refik Gür
Sözün Doğrusu .....Dr. Ali Kemâl Belviranlı

İslâmiyet ve Milletler Hukûku ..... Prof. A. R. Tumagil
Rapor ..... Çev: Prof. Dr. F. Nâfiz Uzluk
Doğum Kontrolü ..... Ebul Âlâ El-Mevdûdî
Şia ve Şiîlik Mücâdelesi ..... Prof. Dr. Mûsâ el-Musâvî
From Dünya to Maula ..... Sheikh Nazım el-Haqqani

HÂTIRÂT / BİYOGRAFİ

Bir Mazlûm Padişah:Sultan II. Abdülhamid ..... Kadir Mısıroğlu
Bir Mazlûm Padişah:Sultan Abdülaziz .....Kadir Mısıroğlu
Bir Mazlûm Padişah:Sultan Vahideddin.....Kadir Mısıroğlu
Gurbet İçinde Gurbet ..... Kadir Mısıroğlu
Geçmiş Günü Elerken C-I-II ..... Kadir Mısıroğlu
Hicret ..... Kadir Mısıroğlu
Üç Hilâfetçi Şahsiyet ..... Kadir Mısıroğlu
Ali Şükrü Bey ..... Kadir Mısıroğlu
Üstad Necip Fâzıl'a Dâir ..... Kadir Mısıroğlu
Kadirbeyoğlu Zeki Bey'in Hâtıraları..... Ö. Fâruk Lermioğlu
Bu Gözler Neler Gördü? ..... R. Cevad Ulunay
İmam Şâmil ..... Târık Mümtaz Göztepe
Vahideddin Mütâreke Gayyasında .....T. Mümtaz Göztepe
Vahideddin Gurbet Cehenneminde.....T. Mümtaz Göztepe
Sultân Abdülaziz Han ..... Yaşar Koçak
Semâmızda Bir Yıldız ..... F. Mehlikâ Mısıroğlu
Kuvâ-yı Milliyenin Kadın Kahramanları.....Aynur Mısıroğlu
Medine Müdâfaası ..... Naci Kıcıman
Yanya'dan Ankara'ya ..... İ. Hakkı Okday
Cemâleddin Efgânî ..... Alâeddin Yalçınkaya
Ziya Gökalp .....Çev: Cemil Meriç
Nasıl Öldüler?! ..... Vecdi Bürün
Lawrens'in Gizli Hayatı .....P. Knightley-C. Simpson
Ne Dediler? (ÖZAL Hakkında) C.1-2.....M. Nuroğlu
İki Devrin Perde Arkası ..... Hüsâmeddin Ertürk
Sultân II. Abdülhamid Han'ın Notları .....A. Yalçınkaya

ROMAN / HİKÂYE / ŞİİR

Mîmar Sinan (Târihî Roman) ..... Kadir Mısıroğlu
Sokollu Mehmed Paşa(Târihî Roman) ..... Kadir Mısıroğlu
Barbaros Hayreddin Paşa (Târihî Roman) ..... Kadir Mısıroğlu
Makbul ve Maktul İbrâhim Paşa (Târihî Roman) ..... Kadir Mısıroğlu
Velî Bâyezid'in Bedduâsı (Târihî Roman) ..... Kadir Mısıroğlu
Malkoçoğlu Kardeşler (Târihî Roman) ..... Kadir Mısıroğlu
Cem Sultan'ın Papağanı(Tarihî Roman)..... Kadir Mısıroğlu
Zağanos Paşa(Tarihî Roman)..... Kadir Mısıroğlu
Kavuklu İhtilâlci (Tarihî Roman)..... Kadir Mısıroğlu
Düzmece Mustafa(Tarihî Roman)..... Kadir Mısıroğlu
Kanlı Düğün (Tarihî Roman) ..... Kadir Mısıroğlu
Uzunca Sevindik (Tarihî Roman) ..... Kadir Mısıroğlu
Kırık Kılıç (Tarihî Roman) ..... Kadir Mısıroğlu
İthaflı Fıkralar ..... Kadir Mısıroğlu
Cemre (Şiirler) ..... Kadir Mısıroğlu
Pertev Bey'in Üç Kızı (Roman) ..... Münevver Ayaşlı
Pertev Bey'in İki Kızı (Roman) ..... Münevver Ayaşlı
Pertev Bey'in Torunları (Roman) ..... Münevver Ayaşlı
Gülistan ..... Şeyh Sadî Şirâzî
Bostan ..... Şeyh Sadî Şirâzî
Poliyanna ..... Elenor H. Porter
Kanije (Tarihî Roman) ..... Namık Kemâl
Hacı Murad (Tarihî Roman) ..... Tolstoy
Aziyâde ..... Piyer Loti
Dördüncü Murad ..... Dr. Vâhid Çabuk
Göçer Toprağa Düştü (Roman) ..... Dr. Vâhid Çabuk
Boğaziçi Mehtapları ..... Abdülhak Şinâsi HİSâr
Don Kişot ..... Cervantes
Gökbayrak ..... Leon Kahun
Dede Korkut Hikâyeleri ..... Cüneyt Emiroğlu

Kadir Mısıroğlu

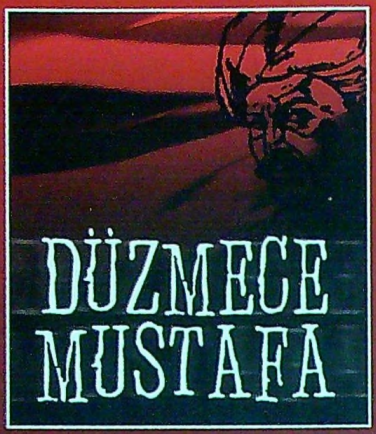

155 BAR

Daha Önce **"Kanlı Düğün"**, "Uzunca Sevindik" ve "Kırık Kılıç" isimli romanlarla Osmanlı tarihini kronolojik bir tertib ile Yıldırım Beyazıd Devri nihayetine kadar nakletmiştik. Bilâhere yayınladığımız **"Kavuklu İhtilâlci Şeyh Bedreddin"** isimli eserle de fetret devri vukuatına ışık tutulmuş bulunulmaktadır. Bunu müteakiben "Düzmece Mustafa" ile de "Fetret Devri" vukuatı tamamlanmış olmaktadır. Bundan sonra bu seriye devam edilecektir. İnşaallah bütün bir Osmanlı Tarihi romanlaştırılarak imanlı ve tarih sever gençlerimizin istifadesine sunulacaktır.

ISBN 978-975-580-018-2
9 789755 800189